Українська Стрілецька Кооператива

"КАЛИНА"

Подаємо до загального відома, що при Українській Стрілецькій Громаді в Вінніпегу засновано кооперативу під назвою "Українська Кооператива "КАЛИНА". На разі відкрито відділ книжковий, який має на складі всі видання Кооперативи "Червона Калина" у Львові. Книжки видання "Чер вона Калина", це твори нової національної епохи наших визвольних змагань до осягнення Соборної Української Держави.

З днем 1. серпня с. р. одержала кооператива "Калина" виключне заступництво на Канаду, на розпродаж всіх видань "Червоної Калини" у Львові. Всі замовлення так поодиноких осіб, як і Товариств та Книгарень надіслані до Червоної Калини у Львові будуть переслані до виконання кооперативі Української Стрілецької Громади "КАЛИНА".

Кооператива "КАЛИНА" має на складі слідуючі книжки:

Берестейський Мир, з нагоди 10-х роковин 9 11. 1928. Спомини та матеріяли зладив І. Кедрин. 320 сторін і 16 ілюстрацій $1.00

Д.Дорошенко: **Мої спомини про недавне минуле,** частина І—IV 2.25

Б. Лепкий: **Слота,** поезії ..... .25

Між молотом а ковалом, причинки до історії Української Армії .40

А. Вільчинський: **Життя і пригоди Цяпки Скоропада,** ст. 267 .80

Р. Купчинський: **Курилася Дорі-женька,** ст. 208 ..... .75

Р. Купчинський: **Перед навалою,** ст. 192 ..... .75

Ф. Дутко: **І. Чорторий** ст. 192 .75

Ф. Дутко **II. Квіти і кров,** ст. 192 .75

Ф.Дудко: **III. На згарищах,** ст. 168 .75

Ген. Всеволод Петрів: **Спомини з часів української революції** 2 томи 1.20

Др. Степан Шухевич: **Спомини** (Причинки до історії УГА на підставі записок та власних переживань), 5 томів 3.00

Федір Дутко: **Глум,** оповідання .35

Юра Шкрумеляк: **Чета крилатих,** сензаційна повість ..... .75

Вол. Лопушанський: **Перемога,** повість з визвольної війни 2 т. 1.00

Б. Лепкий: **Зірка,** повість з повоєнного життя ..... .75

М. Брилинський: **Хрестний о-гонь,** воєнні нариси ..... .75

Т. Г. Масарик: **Світова революція,** том 1-ший 2.25

Сіткак собі, мініятури, ст. 129 .40

В. Софронів: **Грішник,** нариси стор. 104 ..... .40

Халіда Едіб: **В огні,** повість з турецької визвольної війни ..... .80

М. Голубець: **Львів,** ст. 179 ..... .60

Лицарі нерівного бою ..... .25

Українська Військова Організація ..... .25

Літопись Червоної Калини, місячник, передплата річно 2.00

Розбудова Нації, орган проводу Українських Націоналістів, двомісячник, передплата річно 1.50

Крім повище наведених видань Червоної Калини маємо на складі всі другі видання зі всіх галузей української літератури включаючи театральні і музичні тори.

Книжки висилаємо на замовлення за попередним надісланням грошей.

Замовлення просимо посилати на слідуючу адресу:

Ukrainska Kooperatywa "KALYNA"

BOX 2121 WINNIPEG, MAN

— НАША СИЛА В НАС САМИХ! —

СТРІЛЕЦЬКІ ВІСТИ

VETERANS NEWS

Орган Української Стрілецької Громади в Канаді.

Редагує Колегія.

Адреса: Box 2121 WINNIPEG, MAN.

РІК І. Ч. 2-3. ДНЯ 1 ГРУДНЯ, 1930 WINNIPEG, MAN., DEC. 1st, 1930, No. 2-3

ЧИН І СИЛА, ЧИ ОПОРТУНІЗМ.

Чим більша цінність, тим більше жертв вона вимагає. Самостійність безперечно є найвищою цінністю кождого народа. І кождий нарід поносить великі жертви в обороні своєї самостійности. Ми, Українці, мусимо сміло собі в очі сказати, що коли не будемо готові на великі жертви, то ніколи не будемо державним народом.

Цілі століття до послідньої української війни Українці не поносили безпосередних жертв за ту справу і українське питання вже було призабуто. Роки 1917—1930 змінили справу основно. Виросло і вирастає нове покоління, котре готове на жертви, котре за весь цей час зложило на жертвеннику держави сотки тисяч жертв і котре дальше складає їх без нарікань, без хвальби, без крику про свої заслуги. А свіжі бойовики стають і заповнюють порожні місця. Боротьба йде далі. І жертви зложені на протягу 13 літ нинішним поколінням принесли частинні успіхи, хоч чимало ще їх треба, щоби осягнути кінцевий успіх, щоб здобути самостійність своєї Української Держави.

Події в Галичині, це жертви дня за Українську Державу. Вони принесли безпосереднє посунення справи наперед. Український нарід зірвав вкінці з політикою опортунізму, з політикою торгувати з ворогом за дрібні якісь вигоди, одним словом з політикою за спокійне життя в неволи. Та політика опортуністична до нічого иншого довести не може, як помочи ворогові до кування кайдан на довгі віки для себе самого. Ворог за одну уступку нищить все друге у других ділянках, а що найважнійше, нищить і вбиває чисту душу народу ,затемнює ціль, зводить народ навмання, робить його рабом. З цею політикою нинішне покоління зірвало. Не полекш від ворога ми бажаємо, бо він їх нам не дасть, не спокійного життя, бо його під ворогом не знайдемо — не хочемо і не сміємо хотіти, але ми чином стараємось добути свої права так як це робили другі народи. Силою ворог забрав нашу землю, а щоб звільнити її мусимо створити свою силу. Ця сила лежить у нас самих. Вона приспана, але все чим раз більше і більше прокидається з віковіч-

STRILECKI VISTY — VETERANS NEWS
a monthly Journal, Published by the Ukrainian Veterans Ass'n in Canada
at 382 SELKIRK AVE. — WINNIPEG, MAN.
Edited by Paul Shulha
And printed by the Ukrainian Publishing Company of Canada, Ltd.,
at 210-214 Dufferin Ave., Winnipeg, Man.

Річна передплата $1.00. — Поодиноке число 10 центів.

ного сну. Ми дивимося в недалеку будучність, коли ряди бойовиків стануть густі, коли кождий Українець стане в боєві ряди проти ворога. Дарма насильства, дарма погроми, дарма для ворога законні для нас незаконні морди, дарма тюрми і шибениці. Український нарід повів завзятий бій не проти одного, а проти всіх своїх ворогів. Цей біл ведеться під теперішню пору, а учасники його не знають зневіри та вести його будуть аж до остаточної побіди.

За весь час боротьби за самостійність українського народу очі українських політиків старої дати, або політиків-опортуністів були звернені кудись так скажемо в невідоме. Ціла їх політика полягала в тім, щоби скрисити в очах культурного світа співчуття, ціла їх надія будувалась на помочі, а звідки саме та помич мала прийти, мабуть самі не знали. Коли бойове покоління почало боротьбу і продовжає її, коли творить воно свою силу, яка одинока доведе до завершення стремлінь народу, то за весь сей час опортуністи жебрали співчуття загранниці, жебрали милости в самого ворога. Та найвищий час, щоби пірвати з політикою жебрацтва. Український нарід створивши свою силу знайде зрозуміння своїх стремлінь, коли та сила буде досить могуча, щоби на ній можна оперти тривку сильну структуру Української Держави. По створенню своєї сили зовсім певно зискаємо і союзників і приятелів межи другими народами. Бо ніхто не бажає приятелювати з низьким жебраком, але кождий забажає заприязнитись з вільним і сильним, що вміє собі помочи, що зуміє помочи й своєму приятедеві. Тому числимось з конечністю зміни нашої політики у відношенню до других народів виходячи з заложення що не як жебрацький народ, можемо осягнути за приятелів і союзників ті другі народи, але як сильний зединений, свідомий цілі, що вміє здобутись на підпертя ворожих ударів.

А хто душу боевика може найкраще зрозуміти, хто може принести йому поміч, хто зуміе найкраще оцінити його жертви? Чи цей політик опортуніст, що виріс в неволі, якого очі не бачать, якого розум не розуміе всего того, що великими жертвами будуе боевик. Політик сьогоднішньої доби мусить опертись на чині бойовика — не затемнювати і ховати великих діл, а видвигати їх і надавати їм належне значіння, лише чин і сила може заімпонувати реальному політикови лише активність може звернути увагу своїх і других. У своїх таке поставлення справи мусить викликати скріплення духа і завзятість та віру в побіду створити один фронт думки та ділання; у чужих знайде воно прихильну оцінку та повагу української справи. Тому коли політики старої дати не бачать цих незбитих фактів, не пора їм вести керму політичної справи нинішнього дня. Прийшов час, коли воєнне покоління, межи яким чимало людей ширшого політичного світогляду та досвіду, котре загартоване в боях, котре не знае невдач ні зневіри, мусить мати голос в справах національної політики.

„ПАЦИФІКАЦІЯ" СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ.

Уряд Пілсудського рішився за одним замахом зліквідувати українське питання в Польщі, способом, практикованим колись Турками супроти Вірмен, або царсько-російськими чорносотенцями супроти Жидів. Він вислав на українські терени **карні експедиції поліційних відділів і кавалерії, які чинять тепер страшні спустошення на землях Східної Галичини; нищать всі культурні й господарські надбання українського народу і люто катують мирне українське населення.**

Цей ганебний дикий погром українського народу польський уряд називає **„пацифікацією" Східної Галичини.** Ота дика „пацифікація" зачалася в половині вересня і з кожним днем прибірає що-раз жахливіших форм. Описати докладно всі події тепер неможливо, бо з одного боку нема ще зібраних матеріялів із усіх закутин краю, а з другого — коли-б використати й матеріяли, що вже є, вже прийслося-б писати томи жахливих картин, що викликають обурення й огиду у кожної культурної людини. Коротко справа виглядає так: 21 вересня вирушив відділ поліції, стягнений із корінної Польщі та з учнів поліційної школи в Мостах числом 2,000 на „усмирення" українського населення в повітах: Збараж, Бережани, Тернопіль, Підгайці, Рогатин, Бібрка, Львів, Яворів, Сокаль, Рудка, Самбір і т. д. Рівночасно залили українські села скадрони польської кавалерії з 6. корпусу. І почалося кроваве жниво...

Вибрано насамперед ті повіти, села та міста, де українське населення національно найсвідомійше і де найкраще розвинена культурна й господарська діяльність. Туди впадали відділи поліції або кавалерії і плюндрували всі культурні та економічні надбання українського населення.

В кожнім місті та селі, куди загостила карна експедиція (тих сіл сотки), переводиться пацифікацію за такою програмою: відділ з 80 до 150 поліцаїв чи уланів оточує нагло село, щоби ніхто з мешканців не втік, опісля комендант відділу ділить своїх людей на окремі загони, що мають виконати призначені завдання. Громадському урядови дається приказ протягом 2—3 годин скласти контрибуцію, а се від 5 до 200 і більше сотнарів вівса, або іншого зерна, кілька штук свиней, худоби, кілька десятків фір паші й соломи, та, крім того, для кожного жовніра чи поліцая приготовити оскубану й курку чи гуску. В деяких місцевостях вимагають ще кілька бочок пива чи инших напоїв. Коли у призначений речинець село не встигне виконати того „замовлення", то за кару контрибуція зростає вдвічі, а війта та громадських радних так побють, що вони й рушитися не можуть. По деяких селах накладають крім того також і грошеві кари. Найгострійші контрибуції, звичайно, накладає військо; поліція здебільшого обмежується пивом, горівкою, забранням свиней, курей, гусок — словом всього того, що дається спожити.

А тимчасом окремий карний загін ловить усіх тих людей, яких імена подала місцева поліція, або місцеві Поляки. Тих людей заганяють до громадського уряду, або до якогось більшого приміщення і там виконують над ними страшну екзекуцію — жахливі середньовічні тортури. Це діється звичайно, під безпосереднім доглядом комендантів відділів.

В число тих нещасних жертв попадаються місцеві інтеліґенти і найсвідомійші селяне, без огляду на вік і пол, що попри господарство чи инше заняття проводять також і культурно-освітню або економічну громадську діяльність: члени управ і надзірних рад кооператив, читалень, дирігенти хорів, орхестр і т. д. — словом — найкультурніша частина села стає обєктом нелюдських знущань:

викликують вибрані жертви по черзі; здирають убрання й білля, кладуть на лавку, або на підлогу, вкладають в уста мокру шмату, двоє людей сідає на голову, двоє на ноги, командант визначає кількість буків — звичайно 25—50, а то і сто й більше. Коли нещасна жертва зімліє, то відливають водою і катують далі. Крім чисто фізичних мук, видумують оті модерні кати ще й моральні муки. Наприклад, за кожним десятком нагаїв приказують жертві кричати „Нех жие маршалек Пілсудскі", або співати „Єще Польска не згінела", то знову кажуть катованій людині цілувати „польську" землю і лаяти Україну. Не щадять навіть старців, напр., 57-літнього Матвія Мітрингу — продавця кооперативи в селі Петрикові, повіт Тернопіль, побито в страшний спосіб, змушувано танцювати та співати соромницькі пісні, й коли він того не хотів, то кольбами його так скатовано, що він впав без притомности і тепер бореться зі смертю. Шістьдесятьлітній Іван Панчишин, справник кооперативи в Наконечнім-Яворові дістав 200 нагаїв. Побито страшенно 85-літнього Щебиволока в Денисові, пов. Тернопіль, та инших.

Взагалі вимір кари залежить від дотеперішньої громадської активности жертви. Коли хто займав рівночасно кілька громадських становищ, то бють його за кожне становище зокрема. Наприклад, війт Гриць Береза в селі Гущанці, пов. Збараж, був виділовим споживчої кооперативи, молочарні, читальні „Просвіти"; ото-ж бито його за Україну, кооперативу, „Просвіту", молочарню і за сина, що втік перед побоями; за кожну оту „провину" по 25 нагаїв.

На катуванні людей „праця" експедиції не кінчиться. Инші уланські загони чи відділи поліцаїв ідуть рівночасно по хатах насамперед тих власників Українців, яких взято на „індекси", і під претекстом пошукування зброї розшивають стріхи, розбивають вікна, образи, особливо бють горшки, посуд, висипають муку та мішають її зі сміттям, піррям, болотом. Розбирають стіжки зі збіжжам і розкидають по цілому подвірю. А то й страшними побоями змушують самих власників тяжко запрацьованого майна розбирати свої хати, розкидати збіжжа, рубати й зривати підлоги і т. д. При тому бють навіть жінок і дітей. У селі Швейкові, повіт Підгайці, побито жінку Василя Дутки, яка лежала в пологах.

Найважнійші завдання має та частина експедиції, що йде робити „ревізії" по культурно-освітніх і економічних установах. У кооперативах найперше забирають задармо товар, який їм подобається, або деколи платять для форми по кілька сотиків за товар, що коштує десятки золотих, а відтак складають на купу ввесь крам і поливають його нафтою. Так, напр., у селі Купчинцях, пов. Тернопіль ,ескадрон 9. полку уланів із Теребовлі ницив кооперативу „Надія" тим способом, що ввесь товар мануфактурний, галянтерійний і споживчий скинуто на землю, полито нафтою, оливою й медом та все потоптано ногами. Тій одній кооперативі зроблено шкоди понад 100 тисяч золотих. Там же знищено дощенту велику модерну масарню й молочарню.

Цілковитому знищенню підпадають насамперед товари, продуковані в українських підприємствах, мило Центросоюзу, паперці „Калина", цукорки „Нова Фортуна" і т. д. При тому обовязково карна експедиція побоями змушує урядовців кооперативи палити або дерти всі касові книги. Опісля під претекстом пошукування зброї експедиція демолює всю обстановку кооперативи, розбиває вікна, рубає підлоги, двері, вивіски. Залежно від „настрою" урядових погромщиків знищенню підпадає навіть і будинок, де міститься кооператива чи читальня „Просвіти"; тоді розкидають стріху будинку і валять стіни. По тій „роботі" приговорюють до скатованих людей: **„Пропала ваша Україна!"** Така сама доля зустрічає кожну читальню „Просвіти", **при чому насамперед нищать до грунту бібліотеки.**

Досі знищено дощенту тисячі українських кооперативів, читалень „Просвіти" з бібліотеками, театральними приладдями, музичними інструментами, словом всю обстановку, не виключаючи самих будинків. Цю руйницьку роботу переводиться не тільки по селах, але також і по містах. Всюди, де тільки є український памятник, експедиція нищить його. Вандальська рука карних експедицій зачіпила також Союз кооперативів і філії „Просвіти" по містах. Так, напр., зруйновано дощенту повітовий союз кооперативів, з усіма товарами, книговодством і урядженням і філію „Просвіти" з бібліотекою, в Бережанах; подільський Союз кооперативів, філію „Просвіти" з прекрасною бібліотекою і друкарню в Тернополі; складницю повітового Союзу кооперативів у Козовій та ин.

На допомогу карним поліційним і військовим експедиціям приходить „невідома" рука, що підкладає під **охороною польської** поліції бомби під українські установи й висаджує їх у повітря. Так ось висаджено в повітря українську приватну народню школу Т-ва „Рідна Школа" на Личакові у Львові, читальні „Просвіти" в Монаєві й у Данилівцях, пов. Зборів, читальню „Просвіти" в Збоїсках, біля Львова, кинено дві бомби військового типу до кооперативи в Радиличі, пов. Дрогобич, величезну військову бомбу до повітового союзу кооператив в Сокалі і т. д. 2 жовтня прийшла черга на краєву централю українських кооперативів, т .зв. „Центросоюз", у Львові. **В ночі покладено в партері 2-поверхової каменици „Центросоюзу" пекельну машину страшної вибухової сили, від вибуху якої дуже знищено каменицю і склад товарів.** Не уникла бомб навіть така установа, як український монастир оо. Студитів у Львові.

Рівночасно з гуком бомб нищить українські установи та приватне майно Українців вогонь, підкладуваний „невідомою" рукою, також під охороною поліції. Так, напр., спалено читальню „Просвіти" і кооперативу в Воютичах, пов. Самбір, кооперативу в Микуличині, спалено маєтки о. Лисика в Деманові, пов. Рогатин, о. Кочали в Лісниках, пов. Бережани, о. д-ра Юрика у Золочеві, о. Гординського в Чернелиці, пов. Городенка і т. д.

Розбивання вікон і вітрин — це звичайна річ, яка вже навіть не робить враження. Так, напр., у самім Львові на очах поліції розбито камінюками кількакратно вікна й вивіски в молочарських крамницях „Маслосоюзу" на вулицях Сапіги, Личаківській, Костюшки й на ринку, вибито вікна в каварні „Народня Гостинниця" (і поранено ножем портіера, що зловив одного погромщика), в „Науковім Товаристві імени Шевченка", в книгарні, в каплиці на Замарстинові, здемольовано українську захоронку, школу й кооперативу на Левандівці і т. д.

Цей спосіб „пацифікації" є загально принятою формою нищення культурних і господарських надбань та здоровля українського населення.

Однак не у всіх селах катовано людей по „списку". Було чимало сіл, де бито й руйновано все, що тільки попадало під руку. Так, напр., у селі Чернелів руський, пов. Тернопіль, ескадрона уланів оточивши з усіх боків село і виставивши на всіх дорогах кулемети, загнала на громадський майдан усіх мешканців села з жінками й дітьми. Опісля відлучила всіх дітей нище 13 літ, а також усіх Жидів і Поляків, і почалося страшне поголовне катування **всіх мущин, жінок і дівчат.** У селі Розкошинці, пов. Збараж військо зігнало всіх людей на майно і перебито нагаями ВСІХ людей!

У селі Мозолінці, пов. Підгайці, на 155 господарств знищено 110, здемольовано всю внутрішню обстанову, ліжка, печі, посуд, порізано одежу, попорено подушки і розсипано піря, розібрано дахи до-

мів, порозбивано образи, вікна, поздирано підлоги, понищено машини і т. д. Не пощадили навіть криниць, до яких понасипувано всякого сміття, грузу з розбитих печей і піря. **Били кожного, кого застали в селі, не виключаючи дітей, розлюченість експедиції дійшла до того, що побили навіть смертельно хорого старця Осипа Гальку, який вже рік лежить у постелі. По відході експедиції село виглядає як по страшнім землетрусі.**

Про вибрики експедицій свідчить отсей факт: по знищенні дощенту села Купчинці, пов. Тернопіль і скатованні населення карна експедиція рушила до села Денисова. Для розвеселення товариства привязано мотузками громадського асесора Олексу Росоляка за шию до воза й ударами нагаїв змушено його бігти разом із кіньми з Купчинець до Денисова.

Маючи всюди таку необмежену „свободу", карні експедиції не відмовляли собі гвалтувати українські жінки. Так, наприклад, у селі Шилах, повіт Збараж, карна експедиція в розгарі руйнування майна села і катування поголовно всіх людей, ловила молодих дівчат і загнала їх до замкнених прибіщень, де їх дикунським способом гвалтовано.

Подібних картин тисячі.

Звіряче катування нещасних людей має на меті не тільки застрашити Українців і понизити їх людську гідність; **карним експедиціям ходить і про те, щоби тими побоями позбавити раз на все здоровля, а то й відправити на другий світ як найбільшу скількість цінних українських громадських дічів,** невигідних для польського уряду, а яких дорогою закону ніхто не міг ні карати, ні нищити. Вже тепер богато людей вмерло від побоїв; а велика скількість людей із **поломаними** ногами, руками, ребрами, із внутрішніми ушкодженнями, і вони в скорому часі попрацаються з життям. До тих людей належать громадяне ріжних станів: священики, адвокати, вчителі, лікарі, селяне, робітники, студенти. Наприклад: від побоїв згинув Грицина зі Соховець, пов. Підгайці, адвокатський писар Бомба помер від побиття і т. д. Поламано ноги й ребра був. послові д-рові Яворському, зломлено руку й ребра війтові Іванові Варениці з Денисова, смертельно скатовано лікаря д-ра Андрія Кокодинського ,інж. Андрія Турянського в Новім Селі, пов. Збараж і т. д.

Як переводжено екзекуції свідчить такий приклад: у селі Донильчі, пов. Рогатин, карна експедиція зачала своє „урядування" з биття начальника тої громади Андрія Гривнака, визначного громадського діяча та кандидата на посла до сойму. Люто катовано його в хаті, де містилася канцелярія громади, а відтак приказано йому вилізти на горище, де ніби мала відбутися ревізія. Там почали його бити вдруге, аж нещасний втратив притомність. Тоді **скинули зімлілого війта з горища на долівку.** Пізнійше завезли його до сусіднього села і замкнули до сільського арешту, де просидів дві ночі. **Кожної ночі приходило пять поліціянтів до арешту і там його знову катовано.** В жахливому стані відвезено його до арешту у Рогатині. Побитий по тій „пацифікації" почав плювати й мочити кровю.

Така сама доля стрінула війта Михайла Герасима з Молошковиць, пов. Яворів, що по скінченні університетських студій почав господарювати та провадив кооперативну й культурно-освітню працю. Карна військова експедиція знищила все село й дуже лютувалася, що не застала війта в дома. По відїзді експедиції поїхав Герасим до Яворова на сесію війтів, скликану повітовим старостом. По відбутому засіданні вийшов він зі староства, і тут на нього чекав десяток уланів 14. полку. Вхопили його, затягнули до військового тягарового авта й повезли на передмістя Наконечне, де стояла ціла скадрона. Привели його до читальні „Просвіти", роздягли, положили на підлогу, кілька жовнірів посідало на голову й ноги та заклавши наперед в уста мокру шмату, дали відразу щось зі сто буків, приговорюючи: „Ти ск. с. хцеш України збудовать?" Скатований війт хвилю полежав і прочутившися, зачав помалу одягатися. Тоді улани в крик: „А тобе то за мало!" і почали катувати його подруге доти, аж зімлів. Непритомного відвезли люде до готелю, де він бореться зі смертю. Тим самим способом закатували там таки абсольвента фільозофії Олексевича Івана; священик, що сповідав його перед смертю, зімлів на вид скатованого тіла. Такаж доля стрінула ученика 6. кляси гімназії Остала Линда. І так без кінця.

Постійні нагінки польської преси на українських католицьких священиків, й безпідставні арешти священиків, звичайні явища.

Карні експедиції не тільки нищать майно священиків, але й знущаються нелюдськи. Так, напр., у Наконечнім, пов. Яворів, священика Котиса скатовано, помазано йому голову маслом і висипано після на голову піря. Побито також його жінку і примушено цілу родину того священика молотити в неділю збіжжа для війська. Над священиком Мандзієм із Богатковець знущалися так: наперед били його кольбами й нагаями по спині; коли він зімлів, привели його зимною водою до памяти та перевернули горілиць; один з поліцаїв став йому ногами на груди, а другі били по животі й ногах, а руки пробивали багнетом; коли він удруге зімлів, знову поляли зимною водою, а відтак вилляли на нього киплячe молоко, що його варили для себе поліцаї, та один баняк і з горячею бараболею; вкінці кинули на нього 2 столи і з тим відійшли; о. Мандзій бореться зі смертю в шпиталі. У Люблині великім, пов. Підгайці, люто побито священика Дединського, при чому підчас екзекуції приказали йому співати: „Еще Польска не згінела". О. Блозовського в Підгайцях побили тяжко в його власній хаті. Розлюченим поліцаям було того ще замало, тому забрали того священика з собою й замкнули в пивниці магістрату. В ночі прийшло до пивниці пятеро людей, і там ще раз скатовано безборонну жертву. Над ранком вивели о. Блозовського на подвіря магістрату й там почали знову люто катувати: повалили його на землю й били так, що він зімлів. Коли бідолашний прочувся, вхопили його поліціянти і викинули на хідник біля магістрату. Місцеві Жиди забрали скатованого священика й завезли його до дому. Подібних прикладів можна навести богато.

У тій „війні" з українським мирним і безборонним населенням показала свою „високу техніку" не тільки поліція, але й полки польської кавалерії, на чолі якої стоїть „еліта" польської шляхти, синки польських дідичів, високих урядників і магнатів. Оці старшини не тільки кермували цілою акцією й роскошували страхіттям невинно катованих мущин, жінок і молоді; вони простягали також свої „шляхоцькі" руки по тяжко загароване чуже майно, яке не тільки рабували для військових магазинів, але себе й свої родини не забували. Скільки то пішло свиней, курей, гусей та инших ласощів до панської кухні! Скільки то вагонів вівса, паші, видертих під виглядом „контрибуції" з рук українського селянина, продано, щоб наповнити приватну кишеню шляхотських паничів!

Для прикладу: в селі Підберізцях, біля Львова, улани 14. яловецького полку, нищучи й катуючи людей, не забули перебити в селі майже всіх гусок і курок, яких складено на вигоні. По відбутій „пацифікації" старшини наказали селянам позносити на вигін чисті подушки, бо мовляв, польське військо не звикло сидіти на голій землі. Розклали вогонь і зачався бенкет. Приїхали на той майдан і панями. До пізного вечера бенкетувало весело оте товариство, а по селянських хатах стогнали від ран і плакали скатовані батьки й діти... Військо забралося а з ними поїхали до Львова

авта, навантажені свіжим дробом, а навіть і подушками...

Були й простіші історії: „пацифікації" передмістя Яворова Наконечного стягнено з українських селян на рахунок контрибуції один вагон вівса, якого зараз же 20 фір відвезли до військових магазинів на Личакові у Львові, та забрано масу дробу, над вечір приїхали зі Львова автом чотири польські майори і зараз-же післали на село жовнірів, які стягнули зі селян три великих міхи качок і курок та кілька пак яєць. Те все склали до авта, яким старшини відїхали до Львова.

Подібних випадків також богато.

Вже на підставі повищого стає зрозумілим, **чому по деяких селах українське населення, діставши наперед звістку на прихід карної експедиції, тікало в ліси й очерети.** Так пощастило зробити мешканцям села Голгоче, пов. Підгайці, які встигли сховатися в лісі з родиною й худобою. Але таких щасливців мало. Перед експедиціями люде рівнож утікають до поля й до міст, однак горе тому, кого кавалерія дігнала!

Східна Галичина пережила ріжні страхіття за світової війни. Через ту нещасну землю по кілька разів переходили величезні армії — австрійські, російські й большевицькі, але це все ніщо в порівнанню з тим, що тепер там діється. Навіть татарські напади не були такі страшні й жорстокі, як теперішня „пацифікація" польського уряду, бо Татари переходили один раз через якусь місцевість, а зловлених людей брали в полон і не катували. Теперішні карні експедиції не задовольняються одним нападом на село. Ті напади в одній і тій самій місцевости повторяються. Богато є сіл, де протягом двох тижнів було дві, три, а то й чотири карні експедиції. Кожного разу инші відділи поліції й кавалерії. Наприклад, чотири карні експедиції були в селі Денисові, Купчинцях і т. д. Є тисячі людей, яких вже чотири рази катовано.

Крім знущань над людьми та нищення майна, заарештовано тисячі Українців, яких за браком місця в звичайних тюрмах, розміщено по військових арештах, навіть у військових казармах. Заарештовано головно всіх тих людей, які могли-б вести виборчу акцію, некорисну для виборчої листи Пілсудського. Польський уряд старається диким терором, масовими арештами, масовим катуванням невинних людей та вандальським нищенням громадського і приватного майна відбити в українського населення всяку охоту у голосованню за українські списки. Карні експедиції по деяких селах змушують населення виносити постанови, що обовязують усіх Українців голосувати за списком Пілсудського.

Щоб назовні виказати вину українського населення, польська поліція при масових ревізіях вживає метод колишньої царської поліції або теперішньої большевицької чрезвичайки: підкидає на місцях ревізії ріжні обтяжливі матеріяли — нелеґальні видання і зброю, а потім розголошує у пресі про „сензаційні" висліди ревізії. Зокрема ці методи приміює поліція при ревізії тих культурних установ, які уряд заздалегідь рішив ліквідувати. Ревізію переводиться тим способом, що до приміщення вдирається 20—30 поліцаїв, виганяють людей і без свідків „господарюють" в установі, а опісля показують здивованим і заляканим людям „компромітуючі" матеріяли. Для прикладу: в селі Серафинцях, повіт Городенка, при ревізії в селянина Жугаевича, поліцаї загнали до одної кімнати батька і синів, заборонивши їм рушитися з місця, а самі почали перевертати в хаті все шкеребеть. Один поліцай вийшов на двір і, витягши **зі своєї власної торби льону,** зачав кричати, що знайшов його під стріхою... Це бачила мала дівчина, донька Жугаевича, яка тоді була на подвірі ,а якої поліцай не зауважив. Дівчина зараз завдала в вічі поліцаєві брехню. За те її так скатовано, що вона вимліла.

В приватній українській гімназії товариства „Рідна Школа" в Рогатині поліція перевела ревізію по клясах, кабінетах, у бібліотеці, і навіть на горищі, і нічогісінько там не знайшла, що стверджено і в протоколі. Помимо того, урядова преса писала, про знайдення „богатьох обтяжливих матеріялів". Аж на третій день по тій ревізії вдирається до гімназії щось із 20 поліцяйтів, і відразу йдуть на горище. Директор гімназії і сторож хотіли бути при тій ревізії, але поліція їх туди не пустила. За хвилю поліцяйти вже показують бомбу, яку віби „знайшли" на горищі. Небаром директор дістав повідомлення від львівської шкільної кураторії про замкнення гімназії на підставі рескрипту міністерства освіти з дня 24 вересня. Подібним способом розвязано українську гімназію в Тернополі.

Провокації польської поліції йдуть так далеко, що за бомбові замахи на українські культурні, економічні установи заарештовують Українців під закидом, що це вони виконавці замахів. Наприклад, підчас вибуху бомби в народній українській школі на Личакові (Львів) на першім поверсі спав із родиною сторож тої школи Рудий. Бомба, що вибухла в партері, піднесла долівку на метер у гору і знищила ціле внутрішне урядження тої кімнати. Чудом спасся той сторож від смерти. На десять хвилин по вибуху поліція заарештовує Рудого й пускає сензацію до преси, що це він має бути співвинуватцем у тому вибуху... Або за вибух бомби, підкладеної під читальню „Просвіти" в Боїсках, поліція заарештовує голову того товариства Гошовського.

Як формальну причину отої дикої „пацифікації" Східної Галичини, польський уряд подає саботажі, що мали місце за останні місяці на українських землях і були звернені проти польської держави та польських кольоністів і поміщиків, яких підтримує польська держава, кривдячи тим українське населення. Ті саботажі приписує влада тайній „Українській Військовій Організації". Щодо цього, то треба завважити наступне:

Проти виразної волі українського народу, держави Антанти рішенням з дня 14 березня 1923 р. передали Східну Галичину Польщі, яка зобовязалася трактувати Українців нарівні з иншими своїми громадянами й забезпечити їм вільний культурний та господарський розвиток. Однак Польща, не звертаючи найменшої уваги на міжнародні договори, перебравши владу в Східній Галичині, від самого початку послідовно й безпощадно нищить усі культурні й господарські здобутки Українців: щось із 3,000 українських державних шкіл народніх, що їх мали Українці під Австрією, обернено на польські, розвязано численні українські приватні школи, зліквідовано українські високі школи та більшість середніх шкіл, українських учителів попереношено на корінні польські землі, зачинено сотки церков, переслідується українські культурно-освітні, економічні товариства, головно кооперацію, кладеться непереборні перешкоди на освітні, економічні товариства, зокрема „Пласту", скольонізовано десятки тисяч гектарів землі польськими кольоністами, тисячі Українців звільнено з державної служби та взагалі обмежено Українцям вступ до державної служби, подібно як і до високих шкіл, заведено насильну польонізацію цілого краю, вичеркнено навіть назву „український", українське друковане слово обмежено цензурою, здушено розвиток політичних організацій, переслідуючи їх та поодиноких діячів за протидержавну діяльність, взагалі заведено режім гнету українства з метою цілковитого його знищення. Зокрема, без огляду на величезний земельний голод українського селянства, польський уряд спроваджує з корінної Польщі бувших польських вояків і на державний кошт роздає тим військовим осадникам прадідівські українські землі, будує їм оселі, господарства, озброює їх за до-

помогою адміністративної влади, заохочує кольоністів тероризувати безборонне українське населення й розбивати українські організації. Чи може панувати спокій на такій землі, де горожане одної держави діляться на дві категорії: на людей з правами і привілеями, та на людей без прав?

Оця задушлива атмосфера покликала до життя тайну „Українську Військову Організацію", яка на безправства й терор уряду й собі відповідає-ж терором. Вже десяток років ця організація бореться з польською державою, та підтримуваною польською державою, кольонізацією українських земель.

Однак, коли мова про саботажі, що відбулися за останні місяці, то треба завважити наступне: за цілий час тревання саботажової акції нігде не зловлено ні одного члена УВО на горячім учинку. Ще й потім, польські урядові чинники (воєвода Наконечнікоф) у своїх здогадах висловлювали думку, що тільки 50 процент підпалів можна уважати за діло УВО. З огляду на повище, навіть і при признанню самої УВО до саботажової акції, нема правної основи вважати підпали за акцію УВО, а тимсамим кого небудь, кому недоказано **судовим** поступованням участи в саботажах, карати за неї.

А в тім від самого початку саботажової акції польська влада переводила масові арешти тих, кого запідозрювала в приналежности до УВО та в участи в саботажній акції. І хоч досі не було **ні одного судового засуду** на того чи иншого члена УВО за доказану йому участь у саботажах, без огляду рівнож на те, чи закиди супроти арештованих були оправдані, чи ні, рівнож чи були оправдані масові арешти богатьох невинних людей, все-ж треба признати, що потягнення чи намагання потягнути до карної відповідальности **винних** у протидержавній акції відповідає законові, який є опертий на індивідуальній відповідальности за злочин. Ніхто не заперечує права польському урядові потягати до відповідальности членів тайної організації, коли їх вину суд доведе.

Міжтим карні експедиції не звернені проти людей, запідозрених у приналежности до УВО чи в участи в саботажовій акції, й то **виключно проти них,** а проти **цілого** українського населення та проти його культурного й економічного дорібку, а поголовне катування всього населення села від дітей почавши а на старцях і вагітних жінках скінчивши, насилування дівчат, рабування приватного майна Українців, демольованння культурних і наукових установ, нищення кооператив, від рабунку товарів почавши а на нищенні книговодства скінчивши, **не має нічого спільного ні з законною відповідальністю за саботажі, ні з намаганням найти виновників, ні взагалі з законом.** Ба, той факт, що карні експедиції відвідували, й то по кілька разів села, **де не було ні одного підпалу та ні одного саботажу** (наприклад, Чернилів Руський, пов. Тернопіль, Швейків, повіт Підгайці, та ин.), а далі та обтсавина, що карні експедиції продовжуються і далі, коли саботажова акція давно вже закінчилася, вказує, що „пацифікаційна" акція взагалі не має ні законного, ні фактичного відношення до саботажів, а звернена проти **органічної праці** українського населення та її дорібку. Що „пацифікаційна" акція не має на меті спацифікувати, отже, втихомирити відносини в Східній Галичині, завести лад і спокій, свідчить і те, що цілий край обернено в **воєнний** табор, що заведено не тільки фактичний **воєнний** стан, але й режім повного **беззаконія й безправства,** а що більше, випровоковується відрухову **реакцію підпольних елементів** у виді нових саботажів. З другого боку той маркантний факт, що карні експедиції проти українського населення зачалися напередодні **виборчої акції,** коли уряд завів режім репресій навіть супроти польських опозиційних партій (хоч без порівнання куди в меншій мірі, ніж проти Українців!), а далі, що карні експедиції гуляють безперервно вже другий місяць по українських містах і селах, та що вони виказують тенденцію продовжувати свою роботу аж до часу **переведення виборів,** а нарешті, що карні експедиції вимушують від катованих людей, а то й від цілих громад заяви, що вони будуть голосувати за виборчим списком Пілсудского — свідчать, що урядові Пілсудского ходить не тільки про нищення українського населення, але і про **стереризовання українського населення з огляду на вибори,** про відстрашення їх від голосования за українські списки. Коли досі ще можна було сумніватися, що до характеру карних експедицій, то останні дні вповні висвітлюють ту справу. Від дотичного повітового староства приходять до поодиноких громад візвання, щоб вони підписали заяву, що будуть голосувати тільки на список Пілсудського. Коли якась громада від підпису відмовиться, негайно їде до дотичного села карний відділ, який так довго знущається над населенням, доки громада такої заяви не підпише.

Сім міліонів Українців, що проти своєї волі опинилися під пануванням Польщі, кличуть до всього культурного світа про поміч проти походу модерних вандалів, які хочуть їх змести з лиця прадідівської землі, домагаються припинити дикі знущання над людською гідністю!

Польський уряд заповів заграничним кореспондентам припиненням „пацифікації", а в дійсности пішли ще більші загони війська й поліції. **Незнаний досі в історії погром далі продовжується.**

Во ім'я людських прав і моралі апелюємо насамперед до тих народів і держав, які проти нашої волі своїм рішенням передали нас і наші землі під владу Польщі, жадаємо негайної інтервенції й розсліду відносин у Східній Галичині через висилку окремої міжнародньої комісії.

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДЕ НА ВІЛЬНІЙ ЗЕМЛІ КАНАДИ!

Стара глибока рана українського народу завдана йому ще в послідній українській війні не загоїлася, а Ляхи завдали тепер нову не менше болючу. Польський улан та поліцай гуляє по українських селах та містах, та не гірше Татарви палить, рабує, мордує наших рідних, що остали дома, котрі шукають захисту по лісах.

Насильства Ляхів над українським мирним населенням, нищення майна, мордування невинних жертв, замикання та висаджування динамітом українських шкіл, українських кооператив, розвязування читалень, лугів — все те ставить Польщу в ряди варварських — диких народів. Ціхою Ляха була і є жорстокість труса. Не з УВО польський улан і поліцай воює, але з безборонними старцями.

Нас, бувших українських стрільців, що привикли битися з узброєним ворогом, бере обридження на саму згадку про жорстокість труса польського „рицерза", та поки прийде час заглянути їм в вічі, нашим обовязком е зробити це, що нині можливе. Уста наших рідних закнебльовані там, та чи можемо ми мовчати тут? Відозвімся, щоби цілий світ знав про геройство польського поліцая і улана! УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДЕ! Ми, бувші стрільці української армії, кличемо до ТЕБЕ. НА ВІЧА! СПОВНИ СВІЙ ОБОВЯЗОК ЗГЛЯДОМ РІДНИХ В КРАЮ! Хай весь культурний світ, до якого ті самі Ляхи ще недавно самі зверталися, довідається про їх жорстокість, про варварські знущання, середновічні катування і морди невинного українського населення. Хай Каїнова пляма на чолі Ляха стане видною кождому безсторонному чоловікови по всіх культурних краях!

Українська Стрілецька Громада.

ПРОТЕСТ

до Ліги Націй і всіх правительств культурних держав.

Ми, горожане Канади українського походження зібрані на масовім вічу в ..... дня ....., доводимо ласкаво до Вашого відома слідуючі застрашаючі події:

1. Польське правительство вислало на українські села і міста цілі полки кінноти та кілька тисяч поліцаїв, які місто стати в оборонї ладу та порядку, допускаються нечуваних, лише в середновічу практикованих насильств над українським мирним населенням, таких як:

а) Публично побивають мирне українське населення, включно жінок, дітей і старців, — в богато случаях спричиняючи аж безпосередну смерть.

б) Насилують жінки та дівчата.

в) Нищать приватну власність українського населення, палячи їх доми та будинки, поливають нафтою та гноївкою средства поживи, як муку, збіжжа та друге, ломлять хатну обстановку та господарські знаряди, та друть білля, одежу.

г) Забирають в українського населення худобу, збіжжа без заплати, а українське населення тисячами замикають до військових арештів, де держать їх ранених від побоїв, відмовляючи їм всякої лікарської помочі.

ґ) Нищать українські торговельні і господарські підприемства по селах та містах, будьто висаджуючи їх динамітом в воздух, будь-то поливають товар нафтою та роблять його не до ужитку.

д) Руйнують власність українських культурних установ, як бібліотеки і обстанову читалень і українських шкіл, музичні інструменти товариств, театральні прилади українських театральних дружин.

2. Польський уряд розвязує українські школи та українські культурні та руханкові товариства.

3. Подібне нищення української культури і господарства на цих землях в меншім розмірі переводив польський уряд по весь час окупования цих земель, а в місяци вересни цього року перемінив він цю політику в фактичний розбій і грабіжі. Щоби оправдати це безправство, польська преса і офіційні чинники ширять за кордоном злобно видумані неправдиві вістки, що причиною погромів в Галичині є вплив та пропаганда большевицьких агентів.

4. Українські Землі ,на яких це безправство діеться, були прилучені до Польщі актом з дня 14. березня 1923 р. проти волі українського населення, яке творить 80 процент всего населення тої території, а яке загально під Польщею числить 7 міліонів душ.

5. Згаданим актом зобовязали Західні Держави Польщу дати автономію українському населенню і створити український університет та застерегли йому право культурного та господарського розвитку.

6. Тих зобовязань польський уряд не лише ніколи не виконав, але що більше повів тепер і нагінку на українські культурні та економічні установи.

7. Польський уряд під терором примушує українське населення підписувати, що воно бажае собі остати під Польщею. Українське населення мае замкнені уста і не може піднести своїх зажалень до Ліги Націй.

На основі повище наведених фактів, ми, тут зібрані, в імени справедливости і гуманности, та в імені побіди закона над насильством, покликуючися на зобовязання переняті Західними Державами актом з дня 14. березня 1923 р. ,апелюємо до Ліги Націй і до правительства Великої Британії, а крім того Франції, Італії, Японії, Сполучених Держав Америки, які підписали той акт і до кождого правительства культурних держав зокрема та жадаємо:

I. Негайного вислання міжнародньої комісії на українські землі під Польщею в цілі провірення вище наведених фактів та негайного припинення розбою і грабіжи польського уряду над мирним українським населенням,

II. Формального уневажнення акту з дня 14. березня 1923 р., який в дійсности ніколи не ввійшов в життя з вини Польщі, як зобовязаної сторони та признання суверених прав Українському Народові.

III. До часу доки будуть створені основи введення в життя повищого, жадаемо вилучення цих земель з-під заряду Польщі, а піддання під заряд Ліги Націй, бо лише в той спосіб те українське населення може бути певним пошанования прав, майна і життя.

ПЕРМАМЕНТНА РЕВОЛЮЦІЯ.

(Привячено Краевому Командантові УВО бл. п. сотн. Ю. Головінському.)

Коли недавна збройна боротьба Українського Народу за вільне життя у власній державі покінчилася невдачею, станули перед ним дві дороги: або віддатися на ласку-неласку ворога, або працювати далі над визволенням із неволі.

І справді, одні, зневірившися в сили власного народу, покинули його ряди та перейшли до ворога, помагаючи йому нищити своїх братів; це т. зв. „хруні", „зміновіховці" та инші запроданці.

Другі, що також не вірили, що Український Нарід зможе колись власними силами здобути собі волю, але вірили, що з поміччю одного ворога можна побити другого й тим способом створити Українську Державу. Отже вони вірили, що Український Нарід не створить собі держави сам, але вороги йому створять. А тому вони звязалися кожний з иншим ворогом і то рівночасно так, що всі наші вороги мали своїх українських „союзників". Та вороги, забравши українські землі, погодилися між собою, розділили сферу впливу і ані їм і в голові не було творити Україну. Противно, своїх українських „союзників" обернули в наймитів, що помагали їм нищити Українців у себе дома.

Треті не запродалися ворогам та не мали надії, що вороги створять нам державу, але роздумували так: коли не вдалось нам зброею в війні здобути держави, тоді треба взятися за мирні способи та по частях здобувати собі права, видістаючи від ворога постійні уступки. А по якімсь часі набудемо стільки прав, що створення держави буде чистою формальністю; вона наступить, так би мовити, чисто автоматично, а якщо й станеться це з нагоди якогось потрясення ворожої держави чи міжнароднього конфлік-

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ Головної Управи Української Стрілецької Громади відбудуться дня 11 січня 1931.

САСКАТУН: Загальні Збори У.С.Г. Гурток ч. 4. в Саскатуні, Саск., відбудуться дня 21 грудня, 1930.

ЕДМОНТОН: Загальні Збори У.С.Г. Гурток ч. 2 в Едмонтоні, Алта., відбудуться дня 21 грудня 1930.

КАНОРА: Загальні Збори У.С.Г. Гурток ч. 9 в Канорі відбулися дня 19 листопада 1930. Докладний звіт буде поданий в слідуючім числі.

Сповніть Ваш національний обовязок. Жертвуйте на Боєвий Фонд УВО.!

ту, то буде це сполучене з мінімальними жертвами. Ті, що так думали, стануть на шлях „легальщини", „органічної праці", „автономії", „реальної політики", „парляментаризму", „льояльности", „угодовщини", або, наприклад, „українізації" на Східній Україні.

Та вороги наші не дурні; їх мудрість проявляється хоч би в тому, що над нами панують. Вони не квапляться йти нам на уступки, підсилювати нас на те, щоб ми колись за горло їх ухопили. Навпаки, вони стремлять відібрати нам і ті права, що ми їх мали, коли вони загарбали наші землі, вони квапляться знищити нас як націю, зробити нас фізичними й моральними рабами.

І були між нами такі, що здавали собі з того справу. Вони бачили, що ще ніякому народові на світі ніхто, а тимбільше вороги, не дарував держави, ані волі, а що кожний нарід її собі сам здобував. І то здобував не „реальною політикою", соймовими інтерпеляціями чи скаргами перед ворожими міністрами, а в кровавій боротьбі, в війні чи в революції. Так здобули собі волю Серби, Болгари, Поляки, Фіни, Ірляндці, Литовці, Чехи та инші, а колись у війнах творилася могутня німецька, італійська, американська, англійська та инші держави. **У кровавій боротьбі здобудемо й ми свою державу.** Коли програли ми одну визвольну війну, підготовляймо другу; коли програємо другу, може виграємо третю... Нарешті мусимо виграти. Поляки програли два повстання, Фіни програли революцію в 1905 р., народи поневолені Австрією революцію 1848 р., Ірляндці кілька десятків років постійно бурились і програвали. А все-ж всі вони кінець-кінців виграли. Виграємо й ми. Полялась-же кров десятків тисяч людей за волю України. На марно це-ж не піде.

І ці останні, що підчас визвольних змагань із крісом в руці змагалися в рядах Української Армії за Українську Державу, зійшли в підпілля й створили одні — революційні організації на Східній Україні, другі — „Українську Військову Організацію" на Західній Україні. Зробили це з тою метою, щоб викликати проти окупантів національну революцію на всіх українських землях.

Коли хтось хоче поставити дім, мусить подбати за грунт, матеріял, людей та доглядати, щоб щодня йшла праця над будовою, від підвалин аж по дах. Хто хоче зібрати збіжжа з поля, мусить мати землю, насіння та виконувати всі потрібні праці від оранки аж по жнива. Хто хоче мати революцію, той також не може сидіти зі складеними руками. Як дім одного дня не може поставитися, ні рілля сама не зародить, так і революція сама не вибухне. Революцію треба підготовляти, що дня над нею працювати, і то працювати відповідним способом. **Народне повстання**, отже не палатову революцію, **але революцію цілого народу, треба приготовляти між широкими масами революційними способами**, а не „льояльністю", „реальною політикою", „угодовщиною", „легальщиною" — взагалі **миром.** Все це з революцією не має нічого спільного; це так неначе-б ми до ставлення дому вживали не цегли, каміння, піску, але зерна пшеничного, або рілю засівали цеглою замість зерном. І так як з цегли не виросте хліб, а зі зерна не повстане дім, так і „льояльність", „легальщина", угодовщина", політика компромісів не викличе революції. Навпаки, вони її унеможливлять. Хто хоче жити в спокою, в згоді, в льояльности, той не буде працювати для революції — незгоди й війни. Так само **той, що хоче війни,** не може змагати до згоди, спокою й льояльности.

А далі: хто скупує дати каміння під фундаменти дому, тому дім завалиться і той буде мати велику втрату; хто скупує зерна на засів ріллі, тому поле не зародить. Так само, хто скупує скласти жертви (людьми, майном і працею) для справи революції, тому революція не

вдасться, а противно принесе тисяч разів більші втрати.

Це таке ясне. Але мало є таких, що здають собі з цього справу. І не всі з тих, що узнають потребу існування революційної організації, розуміють її ціль та радіють із діяльности підпілля, мовляв, воно злостить Поляків та наганяє їм страху. Бо вони думають, що як негречних дітей лякають „бобаком", так власне мала би підпольна організація бути страшаком для „негречних" Поляків, мовляв, коли не підете на уступки, то зараз вам тут атентати почнуться. Підпольна організація повинна бути на їх думку, лише додатком до „реальної політики", помічним засобом тої політики, й то другорядним, коли инші не виправдають себе. Отже, не про революцію — повстання їм ходить, не про неспокій, а про **уступки** Поляків, про окрушини з панського стола для спокійного, льояльного раба, який инакше може збунтуватися. Вони не беруть прикладу з Італійців, з Істрії та Тиролю, що під Австрією мали вповні забезпечені всі культурні, економічні та політичні вимоги, а все-ж віддавали цей „рай" за приналежність до їхньої держави італійської й за це в війні пролляли кров соток тисяч людей. Наші „льояльісти" вважають, що **революційна** організація повинна бути в їх руках знаряддям мирної, „реальної політики". Найліпше, на їх думку, було-б, коли-б підпольна організація була сильна, але нічого не робила ,неначе військо, що стоїть на поготівлі, й яке може стріляти, але ліпше, щоб не стріляло. А в тім вони навіть годяться, щоб підпольна організація час від часу виявляла себе якимсь вчинком та пригадувала Полякам, що вона є. Розуміється, вчинком таким, за який „реальні політики" не несли би відповідальности, який їм нічого не зашкодив би, але який робив би богато шуму. Просто, про гучні фаєрверки їм ходить, що страшили-б заскочених Поляків та справляли-б радість „реальним політикам".

А тому, коли не вдається виступ революційній організації, повстає негодування, мовляв, цілий ефект знищений тими „нездарами", забуваючи, скільки невдач мали революціонери инших народів, скільки то хоч би невдалих атентатів виконано тільки на одного царя Олександра II. І то найбільше ремствують саме ті, що самі рук до виступу не прикладали, що скорше вмерли би зі страху, ніж, наприклад, переховали-б в себе бойовика, що сотика не дали-б на цілі підпольної організації, на те, щоби вона мала запевнений успіх.

А коли попадуть боевики до ляцьких рук і засудять їх на довголітню тюрму, або згине хтось із них у бою, то хоч не „льояльні" громадяне потерпіли, все-ж це на їх думку, зле й дає їм причину до гострої критики підпольної організації та революційних метод. Вони хотіли би, щоб усе в нас обійшлося без жертв, хоч прекрасно знають, що цілий Сибір був заселений жертвами революції, що в усіх сибірських копальнях працювали революціонери-каторжники.

А ще гірше стає, коли за виступ УВО попадуть невинні, спокійні люде та пересидяться кілька тижнів чи місяців у тюрмі. І ремствують тоді за те не на Поляків, що мучать невинних людей, а на підпольну організацію, бо коли-б не вона, то цього-б не було. Бо це-ж — після них — є страшне, коли понесе, хоч би найменшу жертву той, хто записягнувся до кінця життя свого бути „льояльним" та ніяких жертв не класти. А тому вже цілком зле є, коли починаються масові арешти.

А коли „невідповідальні" виступи УВО втягнуть до акції широкі маси, коли вони розворушать цілу країну, викликавши в ній революційне кипіння, коли вони виведуть ворога з рівноваги й він показує своє правдиве, хижацьке обличча, коли почнуться карні експедиції та вводиться воєнний стан, коли зачинає плисти кров, у якій тонуть угодові мрії та пляни „реальних політиків", тоді во-

ни смертельно настрашені, навипередки біжать поклонитися ворогові, заявити йому свою льояльність, не тільки відпекуються від революційної організації та її акції, але й осуджують її як шкідливу для українського народу та нарешті проголошують прилюдно, що це навіть не є революційна робота.

Історія повторюється. Колись польські „льояліста" називали своїх революціонерів, що здобували їм волю, — бандитами. Нині українські „льояліста" називають українських революціонерів „невідповідальними людьми", „анархічними одиницями", „легкодухами", „народніми шкідниками" та „псевдореволюціонерами".

А між тим ворог глузує собі, глузує з рабів, а на їх заяви „льояльности" дивиться з правдивою погордою...

Не було більш спокійного та льояльного до свого гнобителя-пана народу, ніж Українці під Австро-Угорщиною. Зі своєї кервавиці платили вони покірно податки, що йшли на розквіт не-українських провінцій, давали рекрута, що мав боронити тюрму, в якій жили та молилися ревно за „цісаря-пана". А підчас світової війни їх землі зорано залізом, сотки їх селищ зрівнано з землею, тисячі цивільного населення згинуло від куль ворожих військ, а десятки й сотки тисяч українських вояків гинуло на італійському та сербському фронтах за „цісаря-пана". А в тому самому часі їх брати із-за Збруча десятками тисяч клали покірно свої голови за „царя-батюшку". Та й ще молилися за перемогу своїх гнобителів. А коли завдяки **чинности инших, бунтівничих народів** Австро-Угорщина розпалася, жаль здушив горло українським народнім провідникам. Инші народи вже заходилися давно творити свої держави, а наші провідники до останньої хвилі сиділи в Відні, поклони били „цісареві-панові".

І що за свою льояльність мали Українці? Мимо вічних поклонів навіть університету не дістали; а народне шкільництво, до речі дуже мізерне, дістали просто тому, що **всі инші** народи вже давно собі його вибороли; однак на Підкарпатті й того не мали; там так винищено морально й матеріяльно населення, що по розпаді ворожої держави остав народ-жебрак, що не знає навіть, хто він такий. А за свою льояльність десятки тисяч Українців підчас війни каралось по тюрмах, Талергофах, і повисло на шибеницях, як зрадники. Ніякий народ так нізащо карався і гинув. А Українці навіть умираючи залишалися вірні й льояльні ворогові. Ще й запросили гнобителя на свої землі за Збруч. А ворог обдирав з останнього нарід та за запросини дякував тим способом, що „бунтарські" села рівняв із землею, скинув українську владу, завів свої порядки та завів свої тюрми, наповнюючи їх тими, що його запросили на їхню землю.

А як-же велося иншим народам? Мадяри кріваві війни й революції вели проти Австрії, хоч нічого їм в порівнанню з нами не бракувало, і тому здобули рівноправну державу. Що Чехам бракувало під Австрією? Все мали так, що по перевороті тільки попереміньовували державні емблеми й усе лишилося по старому. Але вони держави своєї не мали — і тому бунтувалися, на кожнім кроці шкодили Австрії, в краю і за границею і революцію робили в 1848 році, з ворогами Австрії лучилися а підчас світової війни цілими полками покидали фронт та заснували і в Італії, і в Росії, і у Франції, і в Америці свої легіони для боротьби з гнобителем, щоб лляти свою кров за чеську справу, а не ворожу. — А Італійці під Австрією? Хіба пташачого молока їм бракувало. Тоді їх сотки тисяч згинуло, сотки тисяч стало каліками на те тільки, що вирвали клаптик італійської землі з-під австрійського „добра". А Поляки? Школи свої мали, і університети, і всі уряди були в їхніх руках, і поліцію свою мали, й намісника свого й міністрів. А все-ж підчас війни їх легіони, з Пілсудським на чолі збунтувалися; бо державу свою хотіли мати та австрійського „добра" позбутися. А Словінці? Румуни? Хорвати? Всі вони в порівнанню з нами, мали рай. А всі вони були незадоволені, всі вони були нельояльні, всі вони бунтувалися.

І саме тому, що всі вони опір ставили ворогові й плювали на добра ворожі, мали й ті добра, а нині мають свої держави. А найбільш льояльні Українці власне через своє рабство найгірше на тім вийшли: й тоді нічого не мали, й держави своєї не здобули, а дістались до рук ще гіршого ворога, й до нині нічого не мають.

Не льояльністю здобудемо волю. Не опортунізмом, компромісом, угодовщиною, реальною політикою створимо власну державу. Лише **найбільшим опором ворогові, протестом, боротьбою, революцією, війною...**

Ось що пише польський ідеольог Дмовскі, духовний керманич польського походу на знищення Українців: „У взаеминах між націями немає слушности й кривди, а тільки є сила і слабість. Хоробрі придатні до життя народи тільки в боротьбі виростають. Нарід улеглий і покірний скорше чи пізнійше буде знищений, а улеглістю своєю сам тому допоможе"!

Перегляньмо цілу нашу історію і побачимо, що всі світлі моменти нашого народу, моменти його розвитку, — всі вони трагічні, жорстокі, небезпечні, неспокійні. Княжа доба? — Постійні війни. Козацтво? — Небезпека, сміливі виправи, геройські війни. Хмельниччина? — Постійні бої на протязі літ, тисячі вбитих, кров. Народній пророк Шевченко? — Бунт, підпілля, арешт, каторга. Остання уркаїнська держава? — Жорстока боротьба на всі фронти, трикутник смерти, десятки тисяч вбитих, могили. Революційна боротьба? — Арешти, тюрма, шибениці, розстріли.

Але все це не пішло на марно. Все це живе у свідомости народу, все це творить його історичну традицію, все це творить із нас, етнічної маси націю, що дораз голосніше домагається своїх прав, і права ті, кінець-кінцем здобуде. Ні одна жертва покладена для української справи, не пішла й не піде на марно.

І коли гине боєвик УВО, якого слава буде жити в поколіннях, що будуть на ній виховуватися в любові та посвяті для Батьківщини, коли він гине за українську справу, то яким правом „льояліста" підносять крик, що то не потрібна жертва? Чому вони не кричали на весь світ, коли десятки тисяч наших людей гинуло непотрібно на шибеницях від мадярських рук підчас світової війни? Яким правом „льояліста" ремствують тепер, що повні тюрми, де люде терплять за українську справу, і чому вони не кричали, коли австрійські та російські тюрми були повні? Чому вони тепер ремствують, що люде тратять маєтки за українську справу, а не кричали, коли за чужу справу рівняли наші села з землею та ожебрачували цілий нарід? Чому вони кричать тепер, коли українське підпольне військо вступило в бій з ворогом за українську справу, і чому не перервали собі глотки від крику, коли сотки тисяч Українців гинуло в російськім та австрійськім війську за чужу справу? Все це були непотрібні жертви. Всі ці жертви нашої льояльности й рабства, жертви покладені для чужих, пішли на марно. Ті жертви були й є необчислимі. На наших кістках, на нашій кервавиці стояли довгі століття цілі держави — польська, російська, австрійська. Коли-б ми в тисячній частині офірували це для своєї справи, ми давно були-б державнім, могутнім народом.

Саме ті часи з нашої історії, коли ми були льояльні ,мирні та жили в згоді з ворогами, були нашим занепадом, занепадом нації, неволею тіла й духа. Що зискали ми під Польщею, коли „реальні політики" повели наш нарід на дорогу льояльности та частинних здобутків, на

дорогу легальщини, парляментаризму й угодовщини на дорогу мирного співжиття з Польщею. Непомітно ворог замкнув нам 3,000 українських шкіл, 500 церков, скольонізував десятки тисяч гектарів нашої землі ляцькими зайдами, замкнув перед нами державні уряди, сотки українських учителів попереносив до корінних польських земель, а на їх місце спровадив Ляхів, замкнув або обмежив вступ до високих шкіл, завів насильну польонізацію цілого краю, здушив культурний, економічний та політичний розвиток народу, ожебрачив населення матеріяльно ,усунув навіть назву „український" та взагалі завів курс „витеупіць". Що зробили наші „реальні політики" проти того? Виголошували в ляцькім соймі промови, яких ніхто не слухав. Писали інтерпеляції яких ніхто не читав. Ч ому вони тоді не кричали на ввесь світ про те? Чому вони тепер осуджують перед цілим світом саботажову акцію, що була реакцією проти постійного систематичного гнету Українського Народу? Чому вони тепер перед цілим світом осуджують акцію УВО, коли йдуть з димом осередки польськости — поміщицькі двори, коли вогонь нищить майно зайдів-кольоністів, відстрашуючи инших від поселення? Вони це називають шкідливою для нації роботою? Чому вони не кричали, коли ворог замикав непомітно 3,000 шкіл, про що світ не знає, а бідкаються над шкідливою діяльністю УВО, бо мовляв, вона довела до замкнення в часі пацифікаційної акції 3 українських шкіл, коли про замкнення тих шкіл телеграми пресових агенцій кричали на весь світ, коли Українці на всему світі будуть підносити цей факт у своїх протестах? Що зробили вони, щоби забезпечити нарід перед цілковитим знищенням? Складають заяви льояльности.

Чому українські „льоялісти" місто витрачати свої сили на нікому непотрібні соймові промови, інтепреляції, засідання в комісіях, вибори, не витратили їх на — змілітаризування українських мас, на зроблення їх здібними відперти всі ворожі заміри? Тоді при „пацифікаційній" акції люде не далися-б мордувати спокійно, тоді пожежа повстання обхопила-б цілий край, тоді-б „пацифікаційна" акція не тревала-б три місяці, але тягнулася-б літами без ніякого вислідy, тоді-б ми змусили світ вмішатися до відносин в Польщі, тоді-б ми могли й світови диктувати свою волю.

УВО зміряє до національної революції не через згоду, льояльність і співжиття з ворогами, а через **постійне революційне кипіння в краю.** Органічну працю поставимо на першім місці по осягненню волі. Инакше ворог нам знищить усе те, що маємо. Коли будемо покірними рабами, ворог одним розпорядком скасує і ті рештки, що ще нам залишилися. Він скасує їх так, як уже досі скасував тисячі шкіл, церков, „Просвіт", кооператив; скасував, бо опору ніякого не бачив. І коли його не буде далі, то незабаром і говорити нам українською мовою заборонить так, як уже счеркнув назву „український", і віру нам відбере, як уже відобрав нам 500 церков. І вижене нас цілковито з нашої землі, як уже десять тисяч гектарів землі нам відобрав на кольонізацію та змусив десятки тисяч людей виемігрувати з рідної землі у світ, за очі... Він це зробить напевно, коли будемо покірні.

А тому ми рук не складаємо. Пястука ворожого в покорі лизати не будемо. А смерть і знищення будемо поміж його лавами сіяти. Не тільки поодинокими атентатами, але масовими виступами організованими час від часу, захопимо для ідеї визволення та втягнемо в революційні ряди **широкі кола населення.** Широкі маси треба зацікавити справою революції й волі. „Хто хоче жити не-рабом, мусить щось любити, але й ненавидіти". Лише масовими виступами, що будуть повторятися, можна піддержати й плекати постійний дух протесту проти окупанта, піддержувати ненависть до ворога та бажання остаточної з ним розправи. **Нарід не сміє звикнути до кайданів, не сміє почуватися у ворожій державі добре.**

Викличе це реакцію ворога? — Так. Тим гірше для нього. Він власними руками буде поглиблювати тоді ненависть до себе, буде збільшувати кипіння, буде поширювати революційний рух та приближувати остаточну розправу з ним. Кого ворог останніми карними експедиціями озвірив проти всього, що польське? Членів УВО? Ті й без карних експедицій дишать ненавистю до Ляхів. Саме мирному населенню показав він своє **правдиве** обличча та відкрив свої справжні заміри, саме тим із нас, що думали в мирі, в покорі класти щоденні жертви на будову своєї тюрми. Він знищив щораз більш податливий ґрунт для угодовщини, легальщини, льояльности, він вбив всякі надії на ласку ворога. Він **оправдав революційну роботу, оправдав УВО.** Нині кожний на власні очи бачить, що коли-б УВО була всто разів сильніща, ніж е, то не так стояли-б ми, як стоїмо. Тепер кожний переконався, що УВО, це одинока сила українська, якої ворог боїться.

Будуть жертви по нашім боці? А тепер не несемо жертв? Ворог живе з нашої кервавиці, ожебрачує цілий нарід, заповнює тюрми, безчестить наші святощі — церкви та могили полеглих за волю, знущається над жінками та старцями, осирочує дітей. В імя чого то все діеться? Чи не ліпше понести в 100 разів більше жертв в боротьбі з ним за свою будуччину та на його знищення? Ніякі жертви не є за великі, коли йде про життя і честь нації. Такі жертви не підуть на марно. Всі наші здобутки, знищені ворогами відбудуємо на волі за один день. Але волю мусимо наперед здобути. Ось, що пишуть Поляки в історії підпольних змагань: „Важне є, щоби був нарід, а не стадо, щоби жила в нім свідомість, гордість, воля, гін життя і розросту. Повстанці 63 року не мали ніяких надій, щоби їх шалений крок оплатився, вже не для них, але для Батьківщини а все-ж кинулись з мотикою на сонце, бо відчували це добре, що моральний зиск їх чину винагородить їх страти".

Отже й коли-б ми викликали матеріяльну руїну, дух нації **остане вільний,** захоронимо будучність життя нації, знищимо моральну неволю, яка є причиною і основою всякої неволі. „Раб духом ніколи не підведеться, щоби пірвати кайдани". А тому ми їх пірвемо. Ми ворога здеморалізуємо його безправствами, та нашою впертістю, нашим суцільним фронтом, нашим відпором, нашою безоглядністю. Ми стягнемо його у прірву, яку йому викопаємо.

Хто хоче спокою, згоди, миру, хай зречеться віри батьків і хай перенесеться на корінні польські землі. Ми, революціонери маємо сміліcть заявити, що не дамо нашому народові звикнути до кайданів, не дамо загинути нації. Ми не можемо дозволити, щоби нація, коли прийде слушний момент до останньої розправи з ворогом, була нездібна до боротьби. Так уже було. Так було в 1918-20 рр. і тому ми програли нашу війну. Бо лише нечисленні зпоміж нас пішли битися за Україну. А тому ми **не дамо на поневолених українських землях запанувати мирові.** Бо спокій це для нас неволя. А тому,

„Де неволя, хай мир згине,
Хай не має муж дружини,
Хай гниє на полі плід.
Де тирани та кайдани —
Хай мале дитя не гляне
Весело на чорний світ.
Хай сповие наші села
Сум і дума невесела,
Аж здобудем волю знов,
Аж ти Дніпре бистротечний
І ти Дністре наш сердечний
В море влеш ворожу кров.
За наш сором, кров і рани,
Помста, помста вам тирани,
Наше пекло вас спалить".

ПОСЛІДНА ЖЕРТВА.

Затихли гармати,
Замовк скоростріл.
Вернув я до хати
І сівши за стіл,

Голову склонив я
Неначе до сну,
Та Бога хвалив я,
Що з війни вернув.

Бо вже надоїла
Шість-літня війна
І лють мене брала,
Де-ж та свобода?

За що ми боролись?
За що кров текла?
До дому вернутись
Знова у ярма?

І так думки бились
В моїй голові,
Аж сльози полились
По білім лиці.

Текли мої сльози
З змарнілих очей,
Аж тут дався чути
Стукіт до дверей.

Я пішов під двері
Затаївши дух. —
„Отвурж држві кабане",
Дійшло моїх вух.

Лють мене охопила,
Що польська свиня
У мій дім вступила,
Та ще й прозива.

Скочив я на ноги,
Відхилив вікно,
Вложив в кріс патрони,
Та підніс дуло.

Гуркіт повторявся
Ще кілька разів,
Та більше не чув я
Проклону ні слів.

Двері затріщали
І впали на діл;
А я мов шалений
Пустив з кріса стріл.

Упав лютий ворог
Близько моїг ніг,
„Кабане" сказати
Він більше не міг.

С. С. Залізна дорога, 2/9 1930.

Р. Ярий.

ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА.

Коли подіями з життя инших народів, та й подіями також побічного значіння займається у великім розмірі чужинна преса, а також політичні світові чинники, то ми мусимо це справді з жалем ствердити — ні буденні події на українських землях, ні політичні стремління українського народу взагалі не найшли до нинішнього дня належного відгуку у світі. Під тим оглядом не повинні нас збаламутити оптимістичні запевнення поодиноких „правительств" та наших політичних партій, що для замаскування власної безсильности та неуспіхів, вже від початку світової війни постійно підносять як то „добре наша справа на Заході та Сході стоїть в Антанти або в Німеччині", і що вже завтра, коли ще не нині, прийде остаточне рішення та розвязка українського питання. Вже найвищий час без ніякого оптимізму подивитися на непотішаючу дійсність та з пізнання наших блудів в дотеперішній зовнішній політиці навчитися, як належить поступати в будуччині.

Оптимістичні звіти українських закордонних представників і делегацій мали з огляду на **наші внутрішні справи подвійний злий наслідок. По перше в** широкі маси населення вщіпилося вже з початку переконання, що цілий світ докладно визнається в українській справі та що рішення нашої національної долі є не в **наших власних руках,** а лише виключно залежить **від волі инших держав.** Це можна було бачити ще в час нашої визвольної війни, коли то напр. починалося військові операції не зі становища стратегічних вимог, лише з огляду на зовнішньо-політичні успіхи, так само як з тих самих причин на позірний натиск великих держав заключилося перемиря в найбільш невідповідний для нас час, але в найбільш потрібний для нашого противника. Не диво, що при веденні того рода зовнішньої політики вщіплюється в широкі маси мало освідомленого народу погляд, що зовсім не треба боротися та що воля не вимагає ніяких жертв, бо так чи сяк все здобувається на дипльоматичній і політичній дорозі. Однак **твердий пястук ворожих окупацій на всіх наших землях, окупацій, що настали в наслідок збройної переваги ,навчив нас — на жаль запізно — дещо иншого.**

Однак оптимістичне представлення наших очікуваних успіхів за границею мало ще другий не менш шкідливий вплив на народні маси: широкі кола населення ставляться нині з **великим недовірям** до плянів кожного політичного проводу взагалі, та проти зовнішньо-політичної акції зокрема.

Яке значіння має та яке враження робить українська акція за кордоном?

Вже від давна старається зручна польська і російська пропаганда виперти українську зовнішньо-політичну акцію та представити її як без значіння. Решту зробили ми самі. Бо в тому часі, коли заграница взагалі нічого не знала про українську справу, ми, місто одного, одноцілого та енергічного національного представництва Українців за кордоном, мали постійно **більше** українських заступництв побіч себе. Побіч східньо-українського та західньо-українського „правительств", працюють за границею ще богато більш чи менш значних груп, від монархістів починаючи, а на комуністах кінчаючи, всі вони претендують на **монополь** представництва української справи. Зрозуміло, що в таких умовинах кожний західньо-европейський дипльомат чи політик, а навіть звичайний журналіст не знає як забратися до українського питання та взагалі нічого не хоче зним мати до діла, бо уважає його за надто „компліковане". Ще для них було-б зрозуміле розподіл тих представництв на прихильників **національної України,** (без огляду на будучу державну форму) та на прихильників **радянської України.** Але факт, хаос, що повстає із зовнішніх акцій численних українських груп, що не тільки ріжняться між собою під **соціяльним,** але й **територіяльним** оглядом, просто відстрашує кожного занятися нами поважно. Вже не згадуємо, які шкоди спричинили якраз між кругами тих чужинців, що хотіли бути нашими приятелями, ріжні безвідповідальні гахштаплерства, розділювання орденів, титулів, брудні грошеві історії, то-що. Вкінці боротьба ріжних укр. груп в чужині між собою причинилася до потрясення українського престіжу взагалі.

Стверджуючи, що подібного рода політична акція за кордоном є згори засуджена на невдачу, мусимо з другого боку піднести, що досі не вдалося нам, Українцям, зорганізувати **передумову** успішньої зовнішньої акції, себто **відповідну пропаганду** в чужині. Про потребу зовнішньої пропаганди писалося у нас досить, та навіть роблено в тому напрямі в ріжних місцях спроби її реалізації. Ріжні політичні групи намагалися поставити українську пропаганду в кругі свого ділання: в ріжних державах та містах основано з великою реклямою українські **пресові бюра, часописи, пропагандивні осередки,** то-що. Безперечно

мали вони добру волю зробити щось корисного, але в більшости випадків чи то з матеріяльних чи не рідко з особистих мотивів існували вони коротко. Користь, що вони принесли була мала, але моральна шкода була велика: бо вони показали чужинцям, що ми не в стані подібні важні місця самі та на довший протяг часу втримати. А тому наша пропаганда обмежувалася досі на принагідну працю виданні кількох брошур та летючок, то-що, бо не мала під собою сильної, сталої основи. І якраз в наслідок браку центру, що кермував-би цілою акцією української зовнішньої пропаганди, є ми свідками того, що кожна особа, що має добру волю до праці, у своїх зовнішньо-політичних виступах пояснює поодинокі факти та політичні концепції згідно **з особистим переконанням,** не маючи змоги провірити, чи її праця є в згоді із загальною, напрямною. Тим і пояснюється обставина, що дуже часто меморіяли, то-що, в подробицях та в представлюванні поодиноких випадків минулого годяться або доповнюються, але під оглядом засадничої політичної лінії заключають в собі як раз протилежности і суперечности.

Знаменитий приклад на недостачу одноцілої зовнішньої політики творило остання засідання Союза Народів в Женеві. Побіч „Проводу Українських Націоналістів", що має постійний осідок у Женеві, були там представники „правительства УНР", як заступники східньо-українських земель, заступники і посли західньо-українських областей під польською і румунською окупацією, як рівнож певне число осіб з ріжних центрів української еміграції в Европі, а навіть і з Америки. Однак було би великою помилкою думати, що всі ті представники українського народу хоч раз зійшлися перед початком своєї акції, щоби порозумітися, як власне можна представити світові цілу їх чинність у формі **одної цілости,** щоби в той спосіб обєднаними силами осягнути успіх. Замість того, ходили наші дипльомати з таємничими мінами, замкнені в собі, оминаючи далеко один одного та уважаючи кожний свою роботу за **державну тайну і свій монополь.** Одні вручили Бріянові „отвертого листа" відносно питання східньої України, забуваючи при тім, що на західних областях також мешкають Українці. Інші писали про терор як раз на західних областях, не бажаючи занятн ясного становища в справі східних областей. Натомість треті поставили за завдання заступати місцеві інтереси, другорядного значіння, забуваючи про ціле українське питання.

Для нас, Українців, що знають історичний наш розвиток та про наше трагічне розбиття в час останньої визвольної війни, може бути така політика принайменше зрозуміла, хоч не виправдана. Але що має почати з таким „українським рухом" чужинець?! Дуже влучно сказав один англійський політик, що мав нагоду говорити з представниками ріжних українських ґруп: **„Кожний нарід, що бореться за свою державну самостійність, мусить передусім знати, що він власне хоче. Однак коли говорити з заступниками українських політичних ґруп, треба ствердити, що кожний з них хоче щось иншого; одно слово — ще нема „кристалізації" українського національного хотіння".**

Таке саме ствердження будуть, без сумніву, робити і инші чужинці на нашу шкоду. Однак ми самі можемо ствердити, що подібний погляд є лише частинно правильний. Бо кристалізація нашої національної волі може бракувати у провідників поодиноких політичних ґруп зглядно може не приходити у них на увагу, тому, що вони ще до нині, на жаль, змішують основні засади із тактикою. Однак та кристалізація нашого хотіння, яку не бачить чужинець ясно зогляду на розбиття наших політичних ґруп, вже давно істнує в масах нашого населення, а передусім також в рядах молодшої інтелігенції, що в сучасний

момент стоїть здалека від високої політики. Та кристалізація представляється ясно і зрозуміло: **„Самостійна Соборна Українська Держава".**

Безперечно, треба на се відповідної відваги, щоби в часі, коли все говорить про охорону границь, забезпечення державної неторканости, то-що, твердо і ясно ставити домагання, що зовсім не звертають уваги на почуття та інтереси найближчого сусіда, а лише зосередковуються на добрі і національнім інтересі власного народу. Однак мінімальні програми, що обмежуються до домагань одної провінції, або до програми одної територіяльної чи иншої партії, ніколи не доведуть до виповнення наших національних бажань та ідеалів. Вони будуть постійно лише виложниками чужих інтересів і їх роля покінчиться завсігди з тою хвилею, коли чужі інтереси будуть заспокоєні, без огляду на це, чи ми осягнемо які небудь успіхи. Це видно неначе червону нитку в усіх невдачах національного руху на протязі останніх двох десятиліть не згадуючи навіть про попередні століття.

Що ясно висловлена **максимальна політична програма** навіть в найтящій добі може принести успіх, вказує на се, наприклад, історія Чехів. Коли-б сьогоднішній чеський міністер закордонних справ Бенеш не розумів свого часу, що частинно також ріжні програми чеських заступничих напрямків в Европі і Америці треба обеднати в один блок під символічною особистістю Масарика, щоб виступали вони бодай на зовні як одно політичне ціле, та що тому блюкові треба дати як під національно-політичним, так і під територіяльним оглядом одноцілу програму, то ніколи не повстала би чехословацька держава із сьогоднішньою політичною ролею та із сьогоднішнім територіяльним її поширенням. Безкомпромісовість відносно національного ідеалу навіть у найтящих моментах для чеської зовнішньої акції, коли то Антанта була схильна посвятити чеські інтереси за ціну сепаратного миру з Австрією, показала ясно цілому світові правдиву кристалізацію чеської національної думки: „незалежна національна держава". Знову-ж відносно території, то чехословацька держава ніколи не дійшла-б до нинішнього свого розміру, коли-б провідники чеського визвольного руху вже від самого початку не ставляли перед Антантою свою максимальну програму, що претендувала не тільки на области чеські й словацькі, але й области лужицьких Сербів, як рівнож і німецькі та мадярські пограничча, що з огляду на підземельні скарби, перевоз, то-що, створили „життеву конечність" для істнування чеської держави. Вачимо отже тут протилежність того, що сьогодні роблять більшість наших політичних груп, які йдуть дорогою найменшого опору, які продають український нарід та землю за недодержані обіцянки, та які стоять на становищі мінімальної програми.

На Сході та Заході наглядно паде з кожним днем сила ворожих окупацій. Хвиля терору супроти українського населення, найновіші нищення українських культурних та господарських дібр наших ворогами, не є знаком сили ворогів, але противно їх слабости, доказом, що вони вже не в стані иншими засобами здержати зріст українського національного руху, протилежного їхнім інтересам.

Світ бачить з положення українських земель, що Український нарід сам вже є свідомий своєї волі. Тому є вже найвищий час, щоби ті елементи, які претендують на провідну політичну ролю, представити світові ясно й зрозуміло та без заслони відносин на Сході чи Заході ту **„кристалізацію"** українства. Вона находить свій вислів в жаданні **повного права самоозначення для всіх українських земель.** Однак кінцева ціль того жадання не лежить в ставленні на перше місце тої чи иншої української области, але в яснім прецизованні — **„обеднання**

всіх українських областей в національну державу. Коли світ довідується від всіх українських партій про однакове домагання та однакову ціль, тоді не буде ніяких непорозумінь, що повстають завдяки нашій „дипльоматії" та „закриванню". Якраз тепер завдяки слабости, в якій оба наші сусіди находяться, маємо найліпшу нагоду заступати отверто наші ідеали. Це є зрештою обовязок, що диктує хвиля, щоби знову не дістатися між молото а ковало, значить між російські та польські інтереси.

Як представляється практичне переведення порушеної справи. Передусім кожний політик старої ґенерації, яка ще працює з неясними та мінімальними програмами і політичними ціллями, просто відсунений хвилею молодої генерації. Бо є це та генерація, що думку **національного відродження і обєднаної держави перевела вже у дійність** тоді, коли вона — походячи з рідних українських територій — боролася рамя об рамя під мурами Києва, Львова чи Одеси, над Дніпром чи над Дністром, в карпатських лісах чи на українських степах, билася вона разом проти ворожих сусідів в тому часі, коли правительства наші ставили проти себе машинові кріси і коли змушували війська, що не розуміли „високої політики" йти на союзи з Варшавою, чи з білими або червоними Москалями. Не знати може вже завтра прийдеться нам знову боротися зі зброєю в руці за хожний клаптик української землі. Одно однак знаємо напевно: коли приготовання рідних політичних провідників підуть далі в тому напрямі, що й досі, то Українці будуть боротися зі зброєю в руці проти себе, стоячи на жолді чужім та борячися за чужі інтереси, замісць, щоб в загально-українськім фронті боронити власні інтереси та хоронити власну землю перед ворожою навалою. Сьогодні вже кожний селянин з найлбільш відлеглого гірського села напевно прийшов до того самого погляду та мусить лише дивуватися, що наша провідна інтелігенція до нинішнього дня не прийшла до того-ж самого переконання.

А далі. Ми мусимо зискати самопевність, що відповідає силі 40 міліонів людей та значінні нашої країни. Не треба додавати, що повстання нашої нації має відбуватися не згідно з волею инших народів, а то й наших історичних ворогів. Ми самі мусимо своєю упертою та витревалою працею накинути **нацу власну волю та наш погляд на майбутність.** Однак ми не повинні лише говорити, але й ділати. Почуття приналежности всіх українських земель до одної цілости повинно бути відношене на кожному кроці, а державні границі, що в біжучий момент розділюють наші землі, можуть істнувати для світа, але не для нас. Акти самооборони українства згідно оборони проти нападів ворогів повинні бути світові знані більше, ніж досі. Бо вони є побіч теоретичних політичних програм одиноким доказом в даний момент, що український нарід не погоджується зі своєю нинішньою долею.

Український політик, без огляду на це, з якої области він не походив би, мусить почуватися на чужині при кожній місії наперед **Українцем,** а потім заступником даної области. Скорше чи пізніше мусять бути у всіх державах, де Українці ведуть якусь політичну акцію, особи, що при заступництві українських інтересів не будуть стояти на партійному чи групово-політичному становищі, але будуть брати на увагу **цілу українську націю.** Щойно тоді, коли прийде така хвиля й поодинокі наші політичні сили обєднаються до спільного ділання, можна буде твердити, що началася зовнішньо-політична акція в державнім маштабі.

Однак вступом до цього повинно бути зорганізования **зовнішньої пропаганди,** яка без огляду на труднощі зі всіх боків, поставить собі на ціль інформувати світ про **українство в цілому,** переходячи до порядку дня над партійними програмами, переконати його в слушности **наших максимальних домагань та конечности повстання української держави.** Щойно тоді, коли в наслідок такої систематичної пропаганди у світі прийметься назва „Україна" як цілостне поняття, та коли світ займе до нього позитивне відношення, тоді можемо надіятися, що також чужинецькі рішаючі чинники будуть нею інтенсивніше занимятися, бо пізнають, що кінець кінців не вони, а воля українського народу сама рішить його долю.

Обєднання всіх тих сил, що узнають таку необхідність, та практичне переведення цього всього в життя, мусимо започаткувати вже сьогодні.

Р. Винницький.

ВІДГОМІН КРАЄВИХ ПОДІЙ ЗАКОРДОНОМ.

I.

„Успіх на міжнародньому форумі залежить дуже часто не так від самої справи, як від часу, в якому її ставиться і від форми, в якій її ставиться" — пише у своїому найновійшому творі італійський амбасадор в Парижі граф Сфорца. І безперечно не помиляється. Вистарчить тільки згадати ті перші роки нашої оружної боротьби, як то наші дипльоматы намагалися переконати Антанту, що в нас є всі дані на те, щоб бути самостійними. „І територія своя є і своє море і уряд і армія і богатства землі і історія минулого і своя література, ну і врешті, а це найважнійше, — нас є 40 міліонів". Але ці докази ані трохи не переконували антантських дипльоматів. Тому вхопленося инших методів. Петлюра з легким серцем проголосив „десінтересма" в справі Східної Галичини, прирік сплачувати частину царських довгів, не хотів ані центиметра чужої землі і т. д., а галицький уряд заявляв, що проголошення соборности було лише формальним актом, доказом чого окремий уряд, окрема армія, окремі заграничні посольства, став предкладати статути, які робили Поляків та Жидів рівнорядними з Українцями в майбутній галицькій державі. І ні одно, ні друге, ні трете ані десяте не сунуло нашої справи з мертвого місця. Час не був для ставлення нашої справи на міжнародньому форумі і форми її ставлення не були підготовані. Всіх тих аргументів було ще замало, щоби мати свою державу.

Саме минає дванайцять років з того часу. Богато змінилося в повоєнній Европі а в нас також. Чимало людей зневі рилося у власні сили народу, богато стало пасивними, але в цілому йде постійно боротьба за відновлення своєї держави, народ під тяжкими ударами могутніє, розвивається на всіх ділянках. Це ми бачимо на власних очах, як нація стає щораз то більш зрілою до власної державности, як щораз то більш отверто і сильнійше ставить опір своїм ворогам. Дарма, що сього не бачуть наші „високі політики", які молодшій ґенерації закидують, що вона не має ані „орієнтацій", ані „плянів" для будованя самостійної України. А в нас, мовляв, всьо своє було: і пляни, як будувати Україну і орієнтації, хто цю Україну мав би нам збудувати. Не можна заперечити, що таке було, тільки треба для обективности ствердити, що всі ті пляни і орієнтації довели до розшматования України на чотири части. Смішно стає щей сьогодня читати про ті хвальби, коли ми биті зі всіх сторін мусимо направляти гріхи тих, що всьо мали і України не збудували. Жаль тільки, що в так довгому часі й тяжкому та богатому на досвіди, вони не змогли схопити ту істоту, той закон, який є клю-

чем нашої самостійности, а саме національна сила. Як би наша самостійність залежала тільки від плянів, то їх можна-б виготовити цілі тисячі, але це залежить перш всього від сили нашого народу. 40-мільйоновий нарід, якщо хоче мати свою державу, мусить виказати таку силу, яка відповідала-б його чисельности. Тільки наша народня сила може зробити українську проблему актуальною на міжнародньому форумі і злишним буде її пришивати до якихсь инших договорів, так як це ми хотіли зробити 12 років тому назад. Наука, яка нам тоді була дана чужими державними чинниками, повинна знайти своє зрозуміння в кожного Українця. Антанта ані за Україну, ані за жадну иншу поневолену націю чи державу війни не вела. Вона переслідувала свої інтереси а кожний хто хотів мати свою державу, мусів її дорого окупити не тільки майном, але і народніми жертвами. Антанті довелось тільки дати свою згоду на довершені факти, які були проведені поодинокими народами. Коли-б в нас тоді була знайшлася сила, яка була-б охоронила самостійність України перед її зовнішними ворогами, а внутрі найшовся-б був державний муж, який всіх тих отаманів і зможовщених панів та галицьких мрійників злапав твердою рукою за чуба, то ми були-б мали свою державу. І момент, хоч нами не підготований як слід, був би всесторонньо використаний і ми були-б сьогодня вже далеко на вищім щаблі національного розвитку. Не сталось так, а тому серед тяжких обставин і постійної боротьби мусимо дозрівати в державну націю. Головна річ, що діло започатковане 12 років взад продовжується. І коли сьогодня росписується вся світова преса про українську справу, то це найкращим доказом, що ми на правильнім шляху до найвищої народньої мети.

II.

Події, які мали місце в послідних часах на наших західних землях позвільна стали вдиратись на сторінки европейської преси, зацікавили Европу та її політиків а де далі і заокеан. Серед загального спокою хвилевого і тяжкої задуманости Европи над цілим рядом важких питань вирнула для неї знова та сама справа, що й перед 12 роками. Український нарід хоче бути самостійним, за цю самостійність безупинно бореться. Але не тільки ця причина сколихнула Европою і не тільки ті злочини, яких доконувала Польща над безборонним українським населенням, була ще одна і чи не найважнійша. Польща в Европі входила за одиноку покровительку перед большевиками у їхньому поході на Захід, вона чванилася, що внутрішньо вже сконсолідована і сильна та приготована на всякі евентуальности і нечайні напади червоної Москви. Нараз спало те темне прикривало і показалася нага дійсність внутрішних обставин Польщі та зрілість польського державного розуму. В міжнародних чинників настало затривоження. Ще вчора вимагали від нас признання міжнародніх договорів та погодженняся з фактом приналежности до Польщі, вчили нас вносити зажалення на Польщу до Союзу Народів, які то зажалення складали без розгляду опісля на глухе місце в архіві цеї інституції. Сьогодня картина змінилась. Цього від нас ніхто не вимагає, а навпаки і співчуваючо нас зустрічає і соромливо та боязливо заглядає у вічі. До котрої інституції не зайдете в справі послідних подій, зараз питають здивовано, чому Польща доконує загального нищення українського народу. Просять пояснити ізза чого відбуваються саботажі, жадають доказового матеріялу понищених обектів та ранених людей, просять перекладати собі українські краєві часописі, в яких пишеться про карні експедиції і вкінці просять, щоб пересилати найновійші матеріяли. Дають поради, що треба робити, звертають увагу на поодиноких членів при Союзі Народів і т. д., одним словом бажають помогти.

Коли ви зустрічаете таке відношення до Українців, знаючи аж надто яким воно було ще вчора, то мусите признати, що Европа не тільки цікавиться вже українським питанням, але що це питання стає для неї актуальним. Виявляє це не тільки на ріжних зібраннях міжнародніх, як наприклад, на Конґресі Товариств Ліги Націй в Данцігу. На тому Конґресі звернулася з інтерпеляцією до президії Конґресу голяндська делегатка пані Бакер в справі послідних подій на західних землях. Одержала вона відповідь на свою інтерпеляцію впершу чергу таки від самого Українця, проф. Шульгина. Була ця відповідь такою, що голяндська делегатка не могла оборонитись від того, щоб не гукнути йому у вічі на цілу салю: „Пане, говорите так, як би ви були польським агентом". Так українську справу боронять Українці, які „заступають не якісь там меншини, а українську державність". А помимо цього, що самі Українці, прислужники Варшави намагались на міжнародньому форумі цю справу уневажнити, заявляючи, що вона „переборщена", Конґрес ухвалив вислати міжнародню комісію на західні землі. Також вислала свою комісію Жіноча Ліга Мира й Свободи, яка одержала письмо від наших жінок з краю про жахливі події на українських землях. Крім цього виїзджає в найблищих днях комісія Ліги Прав і Охорони Людини, зложена з представників французького, чеського та німецького. Також правдоподібним є, що в найблищому часі виїде окрема комісія Союза Народів. А дальше помандрували десятки кореспондентів, які помимо польських перепон намагаються звидіти бодай кілька спустошених українських сіл.

Світова преса, яка спочатку не радо писала про краєві події, в послідньому часі стала щораз то ширше росписуватися про українсько-польську бортьбу, а навіть деякі з них пишуть отверто, „що тільки тяжке положення українського народу під большевиками, здержує Українців західних земель від народнього повстання проти Польщі". Маса світлин ріжних понищених обектів появилася в европейських часописах, з отвертими закидами, що Польща зі своїм бандитизмом не належить до Европи, а тільки до Азії, що вона всесторонньо нищить український нарід і т. д. Позвільна заговорила також французька преса, добачуючи, що Польща не зуміла розвязати своїх внутрішних питань, а в тім і українського питання. Деякі з них навіть стали вже виступати проти того, щоб Франція відновляла свій військовий союз з Польщею, бо, мовляв, Польща втягне Францію неминучо у війну.

Осьтак власною кровю і жертвами майна український нарід поставив знова свою справу на міжнародне форум, видвигнув її із забуття европейських політиків. Який успіх з цього, богато людей спитає? Успіх великий, хоч сьогодня для нас ще недосяжний із браку актуальности цілої нашої проблеми. Він виявився в тому, що всім европейським державам стало ясно, що Польща українських земель не задержить при собі та що український нарід із польським панованням на його землях не годиться. Ось успіх нашої справи на зовнішньому форумі. Польща змогла була майже цілковито усунути наше питання з міжнароднъої політики. Їй в цьому помагали уенерівські „дипльомати" та „міністри", які їздили по Европі за польські гроші та галасували, що Українцям в Польщі без порівнання краще жиється чим тим, що під большевиками. Вони й визнають всі міжнародні договори включно до рижського, уважають та публично на міжнародніх зібраннях заявляють, — що Українці в Польщі це національна меншина і їх обороняють міжнародні права. Вони заходяться при помочі Польщі звільняти від большевиків східні українські землі. І от уявім собі на один момент, що Польща дійсно пішла на східні наші землі, так як цього собі польонофільська група на чолі з А. Лівиць-

ким бажає. Яка користь була-б української нації від цього походу, можна легко судити після послідних подій на західних землях. Крім цього, а се найважнійше, що саме тепер, коли большевики представляють сяку-таку силу, Польща не йде війною на них. Вона піде напевно щойно в тому моменті, коли большевики будуть знутра повалені. На це, щоб мати право йти на Україну в тому моменті, коли не стане большевиків і коли український нарід буде відновляти свою державність, вона удержує сьогодня у Варшаві і закордоном кількох українських „державних діячів", які творять „уряд" УНР

Саме тоді, коли Польща зорієнтувалася, що справа подій на наших землях набірає широкого розголосу, коли в Пілсудського зявилися англійський та французький посли, щоб інтервеніювали в користь Українців, стали Поляки ширити закордоном вістки, що вони „усмирюють" українське населення розагітоване большевиками проти Польщі. В тій цілі вислали навіть до Відня А. Лівицького, заінсценізували інтервю з кореспондентом естонської телеграфічної агенції і для цьої цілі приготовили вже навіть самі питання і відповіді. Інтервю є найкращим доказом як Поляки протягом 10 років можуть обернути свого союзника в наймита та як налоговий піяк може протягом так короткого часу втратити всі національні чесноти. І цей запроданець ,що оплюгавлює публично національну боротьбу, забув сказати, як у львівській тюрмі караються щей до сьогодні українські студенти, за підготований атентат на большевицький консулят у Львові. Треба сподіватися, що вони, вийшовши на волю, самі зголосяться до цего „президента" з ласки польської.

Але в одному всі вони пробрехалися, як Поляки та їхні запроданці. Сукенек на конференції закордонних журналістів у Варшаві заявив, що в Галичині нема ніяких Українців, що народ уважає себе за Русинів, та що назва Українець є цілком штучна. А тимчасом дав доручення тим, яких Поляки уважають за Українців, говорити іменем „Русинів".

Безперечно, що немало також пошкодила декларація партій та інтервю Шептицького. На внутрішньому форумі була вона терпкою наукою не тільки для провідників партій, які опинились помимо декларації в тюрмі, але для цілого українського населення, що, хто втікає з поля бою, того ворог також бє. Рівночасно вона дала доказ, як наші партії, ще й в добавку соціялістичні, розуміть боротьбу українського народу. Коли український селянин працює на панському полі за 16 сніп, коли на нього накладають ріжні податки, коли обезцінюють його продукти, коли його землю зрошену кровю і тяжким потом кольонізує Лях, то він має робити такі революційні акти, які вподобалися-б проводові партій, а не такі, від яких український селянин сподіється помочі та до яких його змушують обставини.

III.

В цілому послідні події зактивізували знова українське питання. Воно позвільна зачинає втискатися в міжнародню політичну арену і є сьогодня по 12 роках упертої нашої боротьби далеко більше ясним а тимсамим і зрозумілим для чужинців. Треба тільки його не занедбувати, а поширювати видвигаючи цілу проблему українську на міжнародне форум. Час стає для нашої справи більше сприяючим, хоч шлях, який треба перейти ще надто довгий. Одначе це не повинно зневірювати нас, а навпаки, успіх повинен заохочувати до дальшої боротьби. Хто не вірить в силу української нації, та в те, що вона сама збудує свою самостійну державу своїми власними силами, хай відходить на бік, поки його не стрінув гнів цілого народу.

ВОЛОДИМИР БОДНАР,
фінансовий секретар Гол. Упр. У.С.Г.

Дня 29 жовтня невмолима смерть забрала дорогого нам члена У.С.Г. і товариша по збруї Володимира Боднара. Покійний родився 1900 р. в Товстім, пов. Заліщики, Галичина. Як бувший підхорунжий Бригади У.С.С. ІІІ. Курінь сотня скорострілів з почуттям свойого стрілецького обовязку вступив він в ряди Української Стрілецької Громади в перших початках її основання. Своєю солідною працею і щирим товариським поведенням здобув він велику симпатію поміж членами У.С.Г., так що на 1930 р. вибрано його на становище фінансового секретаря Гол. Управи У.С.Г.

Тяжкі воєнні труди визвольної війни підірвали молодечі сили бл. п. Володимира Боднара. Коли повернув він з війни до дому, ляцька влада не дала йому спокійно прожити і підратувати слабке здоровля. Переслідування та арешти змусили його покинути Рідний Край. При транспортованню арештованих Володимир Боднар вискочив через вікно залізничого вагону і по тяжких трудах дістався на Чехо-Словачичну, а відтак до Відня. У Відни вступив до Експортової Академії і по окінченню студій прибув до Канади. Як емігрант не зазнав він тут гараздів, помимо слабкого здоровля мусів він нераз тяжко фізично працювати, щоби заробити на життя. Це ще гірше руйнувало його здоровля, а вкінци спричинило грудну недугу. Помимо тяжкого положення покійний з повною енергією до життя не піддавався цій страшній недузі, він двома наворотами лічився в санаторії в Найнет, Ман. По скріпленню на силах вертався назад до праці учащаючи до Манітоба Каледж у Вінніпегу в надії, що по тяжких трудах дібеться якогось кращого життя.

Похорон відбувся дня 2 листопада в місцевій українській православній церкві при величезнім здвизі народу. Послідну прислугу віддали як своєму активному членови Т-ва Укр. Стр. Громада всі присутні члени у Вінніпегу, рівнож члени Т-ва „Взаїмна Поміч". Співали похоронні пісні хор. Укр. Нар. Дому і хор „Боян" при Укр. Прав. Соборі.

ВІД РЕДАКЦІЇ.

Випускаємо в світ друге число „Стрілецьких Вістей. З вдоволенням подаємо до відома, що перше число Стрілецтво і Прихильники Стрілецтва з одушевленням приняли з повною вірою, що цей наш орган поможе доцільнійше сповняти наші завдання. Це друге число випускаємо в подвійнім обемі, щоби подати загалові так перегляд подій в краю, як і скристалізованняся державницької української думки та тактики, що мусить довести до цілі.

Від Нового Року будемо видавати наш орган, як сталий місячник 15 кожного місяця в дещо зміненім форматі. Передплату установляємо $1.00 на рік. Ціна 10 цт. за число.

Редакційна Колегія.

ЧИ САМОСТІЙНА КАНЦЕЛЯРІЯ ПРОПАГАНДИ В АМЕРИЦІ І КАНАДІ?

В західно европейській пресі появилось велике число більших і менших статтей, дописів і вісток про звірства Ляхів над українським мирним населенням під Польщею. Лише в часі від дня 10. вересня до 1. листопада нараховується таких статтей на 315.

Львину часть цеї роботи зробила українська канцелярія інформації і пропаганди в Европі, яка також пересилає стало для української преси в Канадії Злучених Державах потрібні статті і інформації. Тому уважаємо непотрібним творення самостійних канцелярій інформацій і пропаганди в Америці і Канаді, бо ті канцелярії повинні творити лише філії тамтої. Задачею тутейших канцелярій буде постаратися о поміщення надісланих матеріялів в українській і другій пресі і кошта їх будуть мінімальні. Тому то заряджения окремих збірок на ці канцелярії уважаємо невідповідними при цій нагоді. Збірки з протестаційних віч в цілости повині бути переслані тим, що несуть всю працю на своїх плечах, то є до Европи.

Інтервенція двох великих держав.

Після звідомлень наспівших до нашої редакції, амбасадори Великої Британії і Франції дня 10. вересня зложили протест на руки диктатора Пілсудського та жадали припинення погромів (пацифікації). На те заявив Пілсудський, що пацифікація (погроми) буде припинена аж по виборах.

Свобода голосования в Польщі.

Перед виборами польські староства взивали українські громади підписувати заяви, що будуть голосувати лише на правительственну листу Пілсудського. Коли громади відмовлялись від підписання таких заяв, староства насилали наново уланів або поліцаїв, які допускалися тих самих звірств що попередно.

Ляхи затирають свій вандалізм.

Справа погромів стала в Европі голосною і ріжні міждержавні установи та комісії, як також заграничні репортери стараються дістатись на українські землі в цілі прослідження вісток і зібрання матеріялу на місці. Польський уряд стараючись затерти сліди своїх варварств, примушує українське населення відбудовувати знищені доми товариств і приватних людей, та в тій цілі реквіруе потрібний матеріял, в кого попало як за війни.

Замах на інж. Сціборського.

Недавно в Парижі невідомий осібняк напав на інж. Сціборського, члена Проводу Українських Націоналістів, та ножем старався пробити його. На щастя натрапив на місце, де находилась срібна папіросниця і це лише спасло Сціборському життя, та обійшлось на подертій одежі. Після загального переконання справник замаху робив це з припорученя Ляхів, які за всяку ціну стараються знищити видних членів Організації Укр. Націоналістів і членів Української Військової Організації.

Віче в Женеві.

Дня 26. жовтня відбулося віче Українського Клюбу в Женеві, Швайцарія, на якім попри резолюції в справі застановлення Ляхами погромів на Західній Україні, винесено рішення жадати від секретаріяту Ліги Націй висланя міжнародньої комісії на місце подій та просити Міжнародній Червоний Хрест прийти з поміччю тяжко раненим Українцям, котрим польський уряд відмовляе лікарської помочі.

ПОТРІБНО уживаної української машини до писання. Зголошення слати на Box 2121, Вінніпег, Ман.

ОРИГІНАЛЬНІ ФОТОГРАФІЇ послідних ляцьких погромів в нас до набуття. Ціна 10 цт. за штуку.

НЕ СЛОВОМ, А ДІЛОМ.

Думки всіх щирих Українців звернені під нинішну пору до Рідного Краю. Подив за відвагу і посвяту тих, що ведуть оборону краю, подив за витревалість цілого населення говорить устами кождого Українця в Канаді, бо незвичайної людини треба, щоби серед страшних мук і побоїв задержала рівновагу духа і заявляла ворогові, що обстає права українського народу та краще вибирає смерть з рук польського поліцая або улана, чим має пропустити своїми устами зневагу ідеалів народу.

А що-ж ми, Українці Канади? Чим ми помагаемо нашим рідним в краю, котрі здобуваються на найбільші геройства? Чи те, що уладнимо одно-двое віч, що зійдемося і то не всі послухати промовців, чи тим ми вже сповнили наш обовязок супроти нашої Батьківщини? Чи те, що жаль нам наших рідних в краю поможе їм? Ні! Нашим обовязком е помочи їм в їх високих змаганнях. Жалем і самим криком ми їм не поможемо, але можемо їм помочи матеріяльними средствами. Справа кождому мусить бути ясна. Українці в краю послідними подіями сказали світови, що не сила їм більше терпіти, що не вважають бути невільниками жадного другого народу, що вони борються за добрі права українського народу і нічо їх в тій боротьбі не здержить. Там куеться сила, там твориться єдність, які мусять довести до визволення краю. В бортьбі треба богато матеріяльних засобів, які купити можна за гріш. Ворог зруйнував край та помиляеться, як що думае, що цим припинить боротьбу. Засоби на боротьбу мусять знайтися. Лише в Ню Йорку одного дня зібрано понад $1,200. Ще бється українське серце в українського виселенця і хоч яка господарська кріза і не одного мусить відмовити собі та своїй родині, а на національну справу, справу свого народа, гріш завсігди знайдеться. Українці в Злучених Державах показують свою свідомісць оцінкою і вищим ставленням потреб народу. А ми в Канаді? Чи маемо ми остати по заді? Боротьба йде за „бути" чи „не бути" Українцям як нації. Зачалась вона 1918 р. та продовжаеться ще і нині. Сповнім і ми наш обовязок. Скріпім Боевий Фонд за державницькі права народу.

Жертви слати на Box 2121, Вінніпег, Ман.

Українська Стрілецька Громада.

На Пресовий Фонд Стрілецьких Вістей

зложили слідуючі:

Гурток У.С.Г. в Торонто	$50.00
Гурток У.С.Г. Судбури	25.00
Др. І. Гуляй	5.00
Н. Н.	0.40
Г. Ткачук	0.40
С. Кутний	1.00
Н. Луцишин	1.00
В. Чабан	1.00
Гурток У.С.Г. Канора	5.90
о. Д. Сенета	1.00
В. А. Войціховський	0.30
М. Бабій	2.60
С. Лисечко	1.25
А. Бабюк	1.00
Гурток У.С.Г. Едмонтон	4.50
В. Гулевич	2.00
С. Пелешок	1.00
Е. Пятничка	2.00
М. Д. Шемелюк	2.00
Й. Боднар	2.00
о. М. Кривуцький	2.50
Гурток У.С.Г. Торонто	11.00
В. Гринків	1.45
Ю. Бідочка	0.50
Укр. Канадійське жіноцтво	30.00
А. Була	1.00
П. Джурин	1.00
М. Мота	1.00
Гурток У.С.Г. Бінфейт	2.00
Разом	$159.80